

सहायकस्तरः

योजना तर्जुमा तथा व्यवस्थापन तालीम (Program Planning and Management Training)

तालीम अवधि: १ हप्ते	तालीम कार्य दिन: ६
जम्मा सेशन संख्या: २४	प्रति कक्षा अवधि: १.५ घण्टा

दिन	कक्षा	विषय	कक्षा	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१	१	सहभागीहरुको दर्ता, पूर्व परीक्षा र तालीमको महत्व र उद्देश्य आयोजनाको अवधारणा र आयोजना चक्र (Project cycle) पशु सेवा विभागद्वारा अपनाईएका योजना तर्जुमा, अनुगमन र मुल्यांकन पद्धति सूचना संकलन: सूचनाको श्रोत र तरिकाहरु	१	-
	२		१	-
	३		१	-
	४		१	-
२	१	सहभागीमूलक योजना तर्जुमामा प्रयोग हुने विधिहरु (PRA Tools...) सहभागीमूलक योजना तर्जुमामा प्रयोग हुने विधिहरु (PRA Tools...) सूचक (Indicator) के हो ? अनुगमनमा सूचकको महत्व र सूचकहरुको निर्माण तथा पहिचान विधि आयोजना समिक्षा (Project appraisal) को अवधारणा र विधिहरु	१	-
	२		-	१
	३		१	-
	४		१	-
३	१	सोच तालिका (Logical Framework) को अवधारणा र उपयोग सोच तालिका (Logical Framework) निर्माण अभ्यास सोच तालिका (Logical Framework) निर्माण अभ्यास सोच तालिका (Logical Framework) समुहगत प्रस्तुती	१	-
	२		-	१
	३		-	१
	४		-	१
४	१	कार्य योजना (Work Plan) को परिचय र निर्माण सहभागीमूलका कार्य योजना बनाउनमा सहजकर्ताको भूमिका प्रतिवेदन तयारी (Report preparation): तरिका र समावेश हुनु पर्ने बुंदाहरु वातावरण संरक्षण ऐन र नियमावलीका पशु सेवा सम्बन्धी	१	-
	२		१	-
	३		१	-
	४		१	-

		मुख्य प्रावधानहरु (IEE, EIA)	१	-
५	१	गरिवी अनुगमन तथा विश्लेषण प्रणाली (PMAS) अनुरूप रिपोर्टिङ: अभ्यास र छलफल	१	-
	२	गरिवी अनुगमन तथा विश्लेषण प्रणाली (PMAS) अनुरूप रिपोर्टिङ: अभ्यास र छलफल	-	१
	३	आयोजनाको अवधारणा पत्र (Project concept notes) को महत्व र निर्माण बारे जानकारी	१	-
	४	आयोजनाको अवधारणा पत्र (PCN) तयारी अभ्यास	-	१
६	१	आयोजनाको अवधारणा पत्र (PCN) तयारी अभ्यास	-	१
	२	आयोजनाको अवधारणा पत्र (PCN) तयारी अभ्यास	-	१
	३	आयोजनाको अवधारणा पत्र (PCN) समूहगत प्रस्तुती	-	१
	४	अन्तिम परीक्षा र तालीम समापन	१	-

सहायकस्तर:

सहभागीमूलक कार्यक्रम तर्जुमा अनुगमन तथा मूल्यांकन तालीम

तालीम अवधि:	२ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	१२
जम्मा सेशन संख्या:	४८	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा	विषय	कक्षा	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१	१	दर्ता, परिचय र पूर्व मूल्यांकन		
	२	तालीममा अपेक्षा राखिएका कुराहरुको संकलन, छलफल		१
	३	आयोजनाको अवधारणा र आयोजनाको अवधारणा संभागहरु		१
	४	आयोजना चक्र		१
२	१	आयोजनाको अवधारणा र योजना चक्र	१	
	२	सहभागीतात्मक कार्यक्रम तर्जुमा : किन र कसरी (तहहरु)	१	
	३	सहभागीतात्मक कार्यक्रम तर्जुमा : प्रचलित विधिहरु	१	
	४	कार्यक्रम बजेट : अवधारणा विधि, निर्माण विधि र नर्मसूहरु	१	
३	१	सहभागीतात्मक कार्यक्रमको लागत र फाईदा निर्धारण गर्ने तरिका	१	
	२	सूचना संकलन : श्रोत तथा तरिकाहरु	१	
	३	आयोजना समीक्षा : (Appraisal) अवधारणा र विधिहरु	१	
	४	आयोजना समीक्षा : व्यावहारिक पक्ष (जिल्ला स्तर)	१	
४	१	सहभागीहरुबाट तालीम समीक्षा	१	
	२	कार्यान्वयन योजना : परिचय तथा उद्देश्य निर्धारण	१	
	३	कार्यान्वयन योजना : अभ्यास		१
	४	योजना अनुगमन र मूल्यांकन : परिचय र अवधारणा	१	
५	१	सहभागीतात्मक अनुगमन र मूल्यांकन: प्रणाली संरचना तह	१	
	२	सहभागीतात्मक अनुगमन र मूल्यांकन: प्रणाली संरचना		१
	३	सहभागीतात्मक अनुगमन र मूल्यांकन: प्रणाली संरचना		१
	४	कार्य योजना परिचय र निर्माण	१	
६	१	कार्य योजना		१
	२	अनुगमनबाट प्राप्त सूचनाको प्रयोग र प्रस्तुतीकरण	१	
	३	अनुगमनबाट प्राप्त सूचनाको प्रयोग र अभ्यास		१
	४	प्रतिवेदन तयारी : निर्माण विधि र अभ्यास	१	
७	१	स्थलगत सर्भे : परिचय र समूह विभाजन	१	
	२	अनुगमनबाट प्राप्त सूचनाको प्रयोग र अन्तिम तयारी	१	
	३	अनुगमनबाट प्राप्त सूचनाको प्रयोग र अन्तिम तयारी	१	
	४	स्थलगत भ्रमण/तथ्यांक संकलन तयारी		१

८		स्थलगत भ्रमण/तथ्यांक संकलन		४
९		संकलित सूचनाको विश्लेषण र प्रतिवेदन तयारी		१
१०	१	प्रतिवेदन प्रस्तुतीकरण र सहभागी प्रश्नोत्तर		१
	२	प्रतिवेदन प्रस्तुतीकरण र सहभागी प्रश्नोत्तर		१
	३	प्रस्तुत प्रतिवेदन माथि सहजकर्ताहरुको सुझाव		१
	४	प्रशिक्षार्थी एक्सन प्लान : परिचय, उद्देश्य र निर्माण	१	
११		प्रशिक्षार्थीहरुको व्यक्तिगत एक्सन प्लान तयारी छलफल प्रस्तुतीकरण		१
१२	१	प्रस्तुतीकरण	१	
	२	व्यवस्थापन तालीम समीक्षा	१	
	३	तालीम पश्चात मूल्यांकनहरु	१	
	४	तालीम समापन समारोह		

सहायकस्तरः
सामुदायिक पशु सहायक तालीम (१५ दिने)

तालीम अवधि:	१८ दिन	तालीम कार्य दिन:	१५
जम्मा सेशन संख्या:	६०	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	शीर्षक	विषय वस्तु	सत्र	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१	१	सहभागीहरुको रजिष्ट्रेसन,तालीमको उद्देश्य, परिचय,अपेक्षा संकलन	१	
	२	कृषक समूह समिति परिचालनमा सामुदायिक पशु सहायकहरुको भूमिका	१	
क)		पशुपंक्षी व्यवस्थापन प्राविधिक पक्ष		
	३	बाखाका नश्ल तथा विशेषता	१	
	४	भेडाका नश्लतथा विशेषता	१	
२.	५	भेडा/बाखा छनौटका आधार र नश्ल सुधार	१	
	६	भेडा/बाखाको पाचन प्रणाली तथा उमेर पत्ता लगाउने विधि	१	१
	७	गर्भिणी तथा व्याएका भेडा/बाखा र जन्मे देखि वाली लाग्ने उमेर सम्मका पाठा/पाठीको हेरचाह	१	
३.	८	खोर व्यवस्थापन	१	
	९	भेडा/बाखामा परजीवी तथा जीवाणुबाट लाग्ने प्रमुख रोग	१	
	१०	भेडा/बाखामा गाई/भैसीमा	१	
	११	नेपालमा पालिने गाई र भैसीका जात तथा विशेषता	१	
४.	१२	उन्नत जातका गाई/भैसीपालनको महत्व तथा दुधालु पशुको छनौट		१
	१३	के स्थानीय गाई/भैसीलाई दुधालु पनि बनाउन सकिन्छ	१	
	१४	गाई/भैसी ऋतुकालमा आएको लक्षण तथा उल्टि रहने समस्या, निवारणका उपाय	१	
	१५	गाई/भैसीलाई घास दाना खुवाउंदा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु	१	
५.	१६	व्याउने तथा दुधालु गाई भैसी र भरखर जन्मेका वाच्छा/वाच्छी, पाडा/पाडीको हेरचाह	१	
	१७	गोठको व्यवस्थापन	१	

	१८	गाई/भैसीमा परजीवी तथा जीवाणु बाट लाग्ने प्रमुख रोग	१	
	१९	गाई/भैसीमा परजीवी तथा जीवाणुबाट लाग्ने प्रमुख रोग	१	
६.	२०	बंगुरका नश्ल र गुणहरु	१	
	२१	प्रजननका लागि बंगुरको छनौट र प्रजनन व्यवस्थापन		१
	२२	विभिन्न अवस्थाका बंगुरको उपचार	१	
	२३	बंगुरमा लाग्ने परजीवी र तिनको उपचार	१	
७.	२४	बंगुरमा लाग्ने मुख्य रोगहरु	१	
	२५	कुखुरापालनको महत्व र नेपालमा पालिएका कुखुराका जातहरु	१	
	२६	कुखुराका खोरमा राखिने विभिन्नसामाग्रीको पहिचान तथा चला हुर्काउने व्यवस्थापन	१	
	२७	कुखुराको खोर व्यवस्थापन	१	
८.	२८	कुखुरामा परजीवी तथा जीवाणुबाट लाग्ने प्रमुख रोग	१	
	२९	कुखुरामा फंगस, प्रोटोजोवा र विषाणुबाट लाग्ने प्रमुख रोग	१	
	३०	नेपालमा घांसेवाली विकासको संभावना, महत्व र घांसेवालीको वर्गिकरण	१	
	३१	मुख्य मुख्य बहुवर्षे घांसेवाली		१
९.	३२	हिउंदे तथा बर्षे घांस उत्पादन	१	
	३३	घांसेवाली संरक्षणका उपायहरु	१	
	३४	पशु तथा पशु जन्य पदार्थहरुको बजारीकरणमा सामुदायिक पशु सहायकहरुको भूमिका	१	
ख)		विकास, समाज,समुदाय परिचालन पक्ष		
	३५	विकासको अवधारणा, सामुदायिक विकास तथा सहभागीमूलक विकासमा समाजको भूमिका	१	
१०.	३६	समाज परिचालन	२	
	३७	लैङ्गिक अवधारणा र पशु पालनमा यस्को महत्व	१	
	३८	लिङ्गभेद सवश्लेषण (न्भलमभच ब्लबधिकष्क०	१	
११.	३९	सहषगिमूलक योजना तर्जुमा अवधारणा तथा प्रकृया	१	
	४०	सहभागीमूलक अनुगमन तथा मूल्यांकनका अवधारणा तथा विधिहरु	१	
	४१	जनसंख्या तथा प्रजनन स्वास्थ्य	१	
	४२	पशुपंछी पालन तथा वातावरनिय संतुलनमा प्रभाव	१	

१२.	४३	ग्रामीण सूचनाहरुको संकलन तथा विश्लेषणमा सहभागीमूलक ग्रामीण लेखाजोखा (स.ग्रा.ले.) को भूमिका	१	
	४४	सहभागीमूलक ग्रामीण लेखाजोखामा सहजकर्तामा हुनु पर्ने चेतना तथा गुणहरु	१	
	४५	अनौपचारिक अन्तरवार्ता किन र कसरी प्रयोग गर्ने ?	१	
	४६	सामूहिक भ्रमण किन र कसरी प्रयोग गर्ने ?	१	
१३.	४७	सामाजिक, प्राकृतिक नक्शा किन र कसरी प्रयोग गर्ने ?	१	
	४८	चाहना स्तरीकरण, आर्थिक अवस्था स्तरीकरण किन र कसरी प्रयोग गर्ने ?	१	
	४९	समय रेखा, मौसमी पात्रो ,गतिशीलता नक्सा किन र कसरी प्रयोग गर्ने ?	१	
	५०	स.ग्रा.ले.को साधनहरु प्रयोग गर्दा टिप्पणियांगुलाईजेसन किन र कसरी प्रयोग गर्ने	१	
१४	५१	सामाजिक तथा प्राकृतिक नक्साको फिल्ड अभ्यास		१
	५२	आर्थिक अवस्था स्तरीकरणको फिल्ड अभ्यास		१
	५३	सामूहिक भ्रमणको फिल्ड अभ्यास		१
	५४	समयरेखाको फिल्ड अभ्यास		१
१५	५५	फिल्ड अभ्यासको प्रतिवेदन तयारी		१
	५६	फिल्ड अभ्यासको प्रतिवेदन प्रस्तुती तथा छलफल		१
	५७	तालीम पछि गरिने कामको योजना निर्माण		१
	५८	तालीमको मूल्यांकन र समापन		

सहायकस्तरः
गुणस्तरीय बीउ उत्पादन तथा व्यवस्थापन तालीम

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा	उप शीर्षक	सैद्धा.	व्यव.
१	१	नाम दर्ता तथा पूर्व परीक्षा	१	
	२	नेपालमा घांसवाली बीउको आवश्यकता एवं महत्व ।	१	
	३	बीउ तथा यसमा हुनु पर्ने गुणहरु ।	१	
	४	बीउविजन ऐन, २०४५ र नियमावली, २०५४ वारे जानकारी ।	१	
२	१	घांसको बीउ उत्पादनमा स्वसेचन र परसेचन क्रियाको महत्व ।	१	
	२	गुणस्तरीय बीउ उत्पादनको लागि अपनाउनु पर्ने वाली	१	
	३	विज्ञानका सिद्धान्तहरु	१	
	४	विभिन्न घांसेवालीको परिचय र वर्गीकरण । स्टाइलो घांसको बीउ उत्पादन प्रविधि ।	१	
३	१	जै, वर्षिम र स्टाइलोमा रोग र त्यसको उपचार एवं रोकथाम ।	१	
	२	विभिन्न घांसको बीउको न्यूनतम मापदण्ड वारे जानकारी ।	१	
	३	कोषे घांसको बीउलाई राइजोवियम उपचार गर्ने प्रविधि ।	१	
	४	जै घांसको बीउ उत्पादन प्रविधि ।	१	
४	१	वर्षिम घांसको बीउ उत्पादन प्रविधि ।	१	
	२	घांसको बीउको चिस्यान परीक्षण ।	१	
	३	” ” अभ्यास ।		१
	४	बीउको शुद्धता जांचकोलागि नमूना लिने तरिका ।	१	
५	१	बीउको शुद्धता जांचको लागि नमूना लिने तरिका अभ्यास	१	
	२	जै, वर्षिम र स्टाइलो घांसको बीउको शुद्धता परीक्षण ।	१	
	३	” ” अभ्यास ।		१
	४	घांसेवाली बीउको उमारशक्ति परीक्षण ।	१	
६	१	घांसेवाली बीउको उमारशक्ति परीक्षण अभ्यास	१	
	२	गुणस्तरीय घांसको बीउ उत्पादन गर्ने स्थान निरिक्षण गर्ने	१	
	३	तरिकाहरु ।	१	
	४	घांसको बीउ प्रशोधन तथा भण्डारण प्रविधि । अन्तिम मूल्यांकन र प्रमाण पत्र वितरण ।	१	

सहायकस्तर:
प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालीम (सीप विकास)
(Trainer's Training- Skill Development)

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	सेशन	छलफलका बुंदाहरु	कक्षा	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१.	१.	सहभागीहरुको दर्ता, पूर्व परीक्षा र तालीमको महत्व र उद्देश्य Icebreak	१	-
	२.	तालीम के हो ? किन र तालीमका प्रकार र सफलताका आधारहरु	१	-
	३.	प्रभावकारी प्रस्तुतीको विकास गर्ने	१	-
	४.	विषयबस्तुको साधारण उद्देश्य र विशिष्ट उद्देश्य तयार गर्ने	१	-
२.	१	मौखिक प्रश्न गर्ने	१	-
	२	कार्यसम्पादन विधि तयार गर्ने	१	-
	३	दृष्य सामग्रीहरु निर्माण गर्ने	१	-
	४	दृष्य सामग्रीहरु निर्माण गर्ने	-	१
३.	१	पृष्ठपोषण लिने दिने	१	-
	२	विषय बस्तुमा प्रवेश गर्ने, दृष्यात्मक प्रवचन गर्ने	१	-
	३	सीप प्रदर्शन गर्ने	१	-
	४	सीप प्रदर्शन अभ्यास	-	१
४.	१	प्रौढ सिकाई (Adult Learning)	१	-
	२	सिकने सिकाउने प्रकृयाको सिद्धान्त (Principles of teaching learning process)	१	-
	३	सिकारुहरुको संलग्नतालाई प्रोत्साहन गर्ने (Encourage learner's involvement)	-	१
	४	प्रशिक्षकको भूमिका (Role of trainers)	१	-
५	१	पाठ योजना तयार गर्ने	१	-
	२	पाठ योजना तयार गर्ने अभ्यास	-	१
	३	प्रस्तुतीकरणको तयारी	-	१
	४	प्रस्तुतीकरणको तयारी	-	१
६	१	प्रस्तुतीकरण र आत्मालोचना	-	१
	२	प्रस्तुतीकरण र आत्मालोचना	-	१
	३	प्रस्तुतीकरण र आत्मालोचना	-	१
	४	अन्तिम परीक्षा र तालीम समापन	१	-

सहायकस्तर:

सूचना, कार्यक्रम तर्जुमा तथा रेकर्ड किपिड

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा	विषय	कक्षा	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१	१	रजिष्ट्रेशन		
	२	पूर्व परीक्षा । तालीमबारे जानकारी		
	३	नेपालमा नवौं योजना एवं दिर्घकालीन कृषि योजनामा पशु विकास	१	
	४	योजना तर्जुमा पद्धती एवं योजना चक्रको अवधारणा	१	
२	१	सहभागीतात्मक योजना तर्जुमा पद्धतिको अवधारणा एवं कृषक आवश्यकता पहिचान पद्धति	१	
	२	पशुसेवा विभागद्वारा अपनाइएको योजना तर्जुमा एवं अनुगमन पद्धती	१	
	३	अनुगमनमा सूचकको महत्व एवं सूचकहरुको पहिचान विधि	१	
	४	जिल्ला एवं सेवा केन्द्र स्तरमा आधारभूत तथ्यांक संकलन	१	
३	१	कृषक समूहको वार्षिक योजना एवं कार्य तालीका बनाउने	१	
	२	तथ्यांक संकलन एवं अभिलेख राख्ने नमूना अभ्यास	१	
	३	तथ्यांक संकलन एवं अभिलेख राख्ने नमूना अभ्यास		१
	४	पशु सेवा कार्यक्रम संचालन नर्मसहरुबारे जानकारी	१	
४	१	स्थानीय स्तरमा पशु आहाराको स्थिति पत्ता लगाउने (पशु आहारा तथा घाँसोबाली कार्यक्रम तर्जुमा तथा अनुगमन)	१	
	२	द्वुत्तर ग्रामीण सहभागीतात्मक लेखाजोखा (पि.आर.ए. विधिहरु)	१	
	३	विधिहरु)	१	
	४	पि.आर.ए.सामाजिक नक्सा, मौसमी पात्रो आदि पि.आर.ए.सामाजिक नक्सा, चाहना, प्राथमिकीकरण आदि	१	
५	१	पशुपंक्षी तथ्यांक एवं पशुजन्य पदार्थको रेकर्ड अध्यावधिक राख्ने तरिका (जिल्ला एवं सेवा केन्द्र स्तर)	१	
	२	पशुपंक्षी तथ्यांक एवं पशुजन्य पदार्थको रेकर्ड अध्यावधिक राख्ने तरिका (जिल्ला एवं सेवा केन्द्र स्तर)		१
	३	प्राकृतिक एवं कृत्रिम गर्भाधान सेवाको अभिलेख राख्ने एवं सूचनाहरुको तथ्यांक संकलन	१	
	४	नेपालमा सहकारीको अवधारणा एवं वर्तमान स्थिति	१	
६	१	पशुपालन परियोजना तयार गर्ने तरिका (ग्रामीण स्तरमा ससना परियोजना तयार गर्न सिकाउने	१	
	२	परियोजना तर्जुमा अभ्यास		१
	३	परियोजना तर्जुमा अभ्यास		१
	४	तालीमको मूल्यांकन/पोष्ट टेष्ट/प्रमाण-पत्र वितरण	१	

सहायकस्तरः
समाज परिचालन तालीम

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा	विषय	कक्षा	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१	१	दर्ता, परिचय र पूर्वा परीक्षा		
	२	विकासको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र सहभागीमूलक विकासको अवधारणा	१	
	३	विकासमा समूह र समाजको भूमिका	१	
	४	समूह अथवा समाजलाई सहकारी संस्थामा आवद्ध गर्नु पर्ने आवश्यकता	१	
२	१	लिङ्गभेद र यसको सैद्धान्तिक पक्ष	१	
	२	लिङ्गभेद विश्लेषण २४ घण्टे कार्य विभाजन (पुरुष र महिलाले गर्ने कामको आधारमा)		१
	३	समाजको उत्थानमा महिलाको दायित्व	१	
	४	समाज परिचालन : अर्थ तथा सैद्धान्तिक पक्ष	१	
३	१	सामाजिक परिवर्तन : भौतिक/मानव/सामाजिक पूँजी	१	
	२	सामाजिक विश्लेषण	१	
	३	कोष व्यवस्थापन/परिचालन	१	
	४	बीमाको महत्व/स्थानीय स्तरमा बीमा संचालन	१	
४	१	सहभागीतामूलक योजना तर्जुमा		१
	२	सहभागीमूलक अनुगमन तथा मूल्यांकन	१	
	३	जनसंख्या तथा वातावरण शिक्षा	१	
	४	फिल्ड भ्रमणको तयारी	१	
५	१	फिल्ड भ्रमण एवं सफल समूहहरूसँग छलफल		२-४
६	१	फिल्ड प्रतिवेदन तयारी		१
	२	प्रतिवेदन प्रस्तुतीकरण		१
	३	कार्ययोजना तर्जुमा एवं प्रस्तुतीकरण		१
	४	मूल्यांकन/समापन कार्यक्रम		

सहायकस्तर:

बजार व्यवस्थापन तालीम

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा	विषय	कक्षा	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१	१	दर्ता, परिचय र पूर्व परीक्षा		
	२	तालीममा अपेक्षा राखिएका कुराहरु	१	
	३	बजार के हो ?	१	
	४	विकास कार्यमा बजारको भूमिका	१	
२	१	पशुजन्य वस्तुहरुको हालको बजार अवस्था	१	
	२	मूल्य सूचना तथा मूल्य निर्धारण प्रक्रिया	१	
	३	पशु जन्य गुणस्तरयुक्त वस्तुको उत्पादन	१	
	४	पशुपंक्षी सम्बन्धी ऐन कानूनको व्यवस्था	१	
३	१	पशुपंक्षी सम्बन्धी ऐन कानूनको व्यवस्था - पशुवध / मासुजाँच - क्वारेन्टाइन	१	
	२	बजार व्यवस्थापनमा समूह, संस्थाहरुको भूमिका	१	
	३	सहकारी संस्थाको माध्यमबाट पशुजन्य वस्तुको बजार व्यवस्थापनको विकास	१	
	४	स्थानीय उत्पादनको मूल्यमा प्रभाव पार्ने तत्वहरु	१	
४	१	सहकारी नियम कानूनले बजार व्यवस्थापनमा खेल्ने भूमिका	१	१
	२	द्रुततर बजार लेखाजोखा (Rapid Marketing Appraisal)	१	
	३	बजार च्यानलहरुमा प्रभाव पार्ने सहयोगी संस्थाहरुको भूमिका		१
	४	बजार च्यानलहरुमा प्रभाव पार्ने सहयोगी संस्थाहरुको भूमिकाबारे बढी जानकारी लिन भ्रमण		
५	१	बजार व्यवस्थापनमा यातायात, भण्डारण आदि पूर्वाधारहरुको महत्व	१	
	२	पशु जन्य व्यापारिक संस्थाहरुको भ्रमणको तयारी	१	
	३	नजिकमा रहेका व्यापारिक संस्थाहरुको स्थलगत भ्रमण (प्रोसेसिंग र जिवित पशु बजार)		१
	४	नजिकमा रहेका व्यापारिक संस्थाहरुको स्थलगत भ्रमण (प्रोसेसिंग र जिवित पशु बजार)		१
६	१	भ्रमण रिपोर्ट तयारी		१
	२	भ्रमण रिपोर्ट प्रस्तुतीकरण		१
	३	कार्य योजना तर्जुमा / प्रस्तुतीकरण		१
	४	तालीम मूल्यांकन / समापन		

सहायकस्तरः
सहभागीमूलक ग्रामीण लेखाजोखा तालीम
(Participatory Rural Appraisal- PRA)

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा	विषय	कक्षा	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१	१	दर्ता, परिचय र पूर्व परीक्षा		
	२	सहभागीमूलक विकासको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि	१	
	३	सहभागीमूलक ग्रामीण लेखाजोखा र यसको सैद्धान्तिक पक्ष	१	
	४	सहभागीमूलक ग्रामीण लेखाजोखा र द्रुत ग्रामीण लेखाजोखा (PRA)	१	
२	१	ग्रामीण सूचनाहरूको संकलन तथा विश्लेषण प्रकृत्यामा स.ग्रा.ले.को भूमिका	१	
	२	स.ग्रा.ले.को सहजकर्तामा हुनुपर्ने चेतना तथा व्यवहार/स.ग्रा.ले.को प्रयोग र दुरुपयोग	१	
	३	योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्यांकनमा स.ग्रा.ले.को भूमिका	१	
	४	स.ग्रा.ले.को साधन किन (Tools) ? कसरी प्रयोग गर्ने	१	
३	१	सामाजिक/प्राकृतिक नक्सा किन र कसरी प्रयोग गरिन्छ ?		१
	२	मौसमी पात्रो/अन्तरधरातलीय नक्सा किन र कसरी प्रयोग गर्ने ?		१
	३	समय रेखा/आर्थिक अवस्था स्तरिकरण किन र कसरी ?		१
	४	चाहना स्तरिकरण/भेन डायग्राम किन र कसरी प्रयोग गर्ने ?		१
४	१	गतिशीलता/नक्सा पियर वाइज च्याङकिंग किन र कसरी ?	१	
	२	अनौपचारिक अन्तरवार्ता/सामूहिक,अन्तरवार्ता/सामूहिक भ्रमण किन र कसरी ?	१	
	३	स.ग्रा.ले.को साधन (Tools) फिल्डमा प्रयोग गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू	१	
	४	स.ग्रा.ले.को साधनहरू प्रयोग गर्दा ट्र्याङ्गुलेसनको आवश्यकता	१	
५	१-४	स.ग्रा.ले.को साधनको स्थलगत प्रयोग		१-४
६	१-३	स.ग्रा.ले.को साधनको स्थलगत प्रयोग		१-३
	४	फिल्डबाट तालीम केन्द्रमा फिर्ता		
७	१-३	प्रतिवेदन प्रस्तुतीकरण		१-३
	४	कार्ययोजना/तर्जुमा/प्रस्तुतीकरण/मूल्यांकन/कार्यक्रम समापन		१

नोट:- स.ग्रा.ले. = सहभागीमूलक ग्रामीण लेखाजोखा

सहायकस्तर:

रोग निदान तथा प्रयोगशाला प्रविधि तालीम

तालीम अवधि:	२ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	१२
जम्मा सेशन संख्या:	४८	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा	विषय	कक्षा	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१	१	रजिष्ट्रेशन, प्रिटेष्ट नेपालमा प्रयोगशाला सेवाको स्थिति एवं यसको महत्वको जानकारी	१	१
	२	परजीवी रोग अन्वेषणको लागि उपलब्ध विभिन्न प्रविधिबारे जानकारी	१	
	३	परजीवी रोग अन्वेषणको लागि उपलब्ध विभिन्न प्रविधिबारे जानकारी		
	४	प्रयोगशाला उपकरणको प्रयोग तथा स्याहार संभार (माईक्रोस्कोप, अन्य उपकरण तथा पावर सप्लाई)		
२	१	प्रयोगशालामा प्रयोग हुने ग्लास/प्लाष्टिकका सामानहरूको प्रयोग, सरसफाई, निर्मलीकरण तथा स्याहार संभार	१	१
	२	प्रयोगशालामा प्रयोग हुने ग्लास/प्लाष्टिकका सामानहरूको प्रयोग, सरसफाई, निर्मलीकरण तथा स्याहार संभार		
	३	प्रयोगशाला भण्डार व्यवस्थापन		
	४	प्रयोगशालामा हुने खतरा र सोबाट बच्न अपनाउनु पर्ने सुरक्षा व्यवस्था		
३	१	गोवर परीक्षण (डाईरेक्ट, सेडिमेन्टेसन, फ्लोटेशन विधि) र सोमा प्रयोग हुने रसायन बनाउने तरिका	१	१
	२	गोवर, रगत, स्कीन स्क्रैपिंग गरी नमूना संकलन, संरक्षण तथा पठाउने विधि	१	
	३	गोवर, रगत, स्कीन स्क्रैपिंग गरी नमूना संकलन, संरक्षण तथा पठाउने विधि	१	
	४	” ” ”	१	
४	१	गोवर, रगत, स्कीन स्क्रैपिंग गरी नमूना संकलन, संरक्षण तथा पठाउने विधि	१	१
	२	गोवर परीक्षण (डाईरेक्ट, सेडिमेन्टेसन, फ्लोटेशन विधि) र सोमा प्रयोग हुने रसायन बनाउने तरिका		
	३	गोवर परीक्षण (डाईरेक्ट, सेडिमेन्टेसन, फ्लोटेशन विधि) र सोमा प्रयोग हुने रसायन बनाउने तरिका		
	४	” ” ”		
५	१	गोवर परीक्षण (फ्लोटेशन विधि)		१

	२	गोबर परीक्षण मा प्रयोग हुने रसायन बनाउने तरिका		१
	३	गोबर परीक्षण (डाईरेक्ट, सेडिमेन्टेसन, फ्लोटेशन विधि) र सोमा प्रयोग हुने रसायन बनाउने तरिका		१
	४	रक्त परजीवीको निदानको लागि ब्लड स्मियर बनाउने तथा जिम्सा स्टेन गरि जाँच गर्ने तरिका		१
६	१	रक्त परजीवीको निदानको लागि ब्लड स्मियर बनाउने तथा जिम्सा स्टेन गरी जाँच गर्ने		१
	२	रक्त परजीवीको निदानको लागि ब्लड स्मियर बनाउने तथा जिम्सा स्टेन गरी जाँच गर्ने		१
	३	स्कीन स्क्रैपिंगको जाँच		१
	४	पोष्टमार्टम गर्ने र रिपोर्ट बनाउने तरिका (उग्राउने जनावर)		१
७	१	पोष्टमार्टम गर्ने रिपोर्ट बनाउन तरिका (कुखुरा जाती)		१
	२	प्याथोलोजिकल स्पेसिमेन संकलन, संरक्षण पठाउने विधि तथा सो मा प्रयोग हुने रसायन तथा उपकरणबारे जानकारी		१
	३	प्याथोलोजिकल स्पेसिमेन संकलन, संरक्षण पठाउने विधि तथा सो मा प्रयोग हुने रसायन तथा उपकरणबारे जानकारी		१
	४	पिसाव परीक्षण (डिपस्टीक - युनी/मल्टी स्टीक, माईक्रोस्कोपिक)		१
८	१	हिम्याटोलोजिकल परीक्षण (टि.सी., डि.सी., पि.सि.भि., एच.वी.)		१
	२	हिम्याटोलोजिकल परीक्षण (टि.सी.)		१
	४	हिम्याटोलोजिकल परीक्षण (डि.सी.) हिम्याटोलोजिकल परीक्षण (पि.सि.भि.)	१	१
९	१	हिम्याटोलोजिकल परीक्षण (एच.वी.)		१
	२	माईक्रोबायोलोजिकल परीक्षण गर्ने तरिका	१	१
	३	माईक्रोबायोलोजिकल परीक्षणको लागि नमूना र विधि		१
	४	ग्राम स्टेनीङको लागि आवश्यक स्टेन केमिकल तयार गर्ने विधि		१
१०	१	स्मियर बनाउने, फिक्स गर्ने र ग्राम स्टेन गरी जाँच गर्ने		१
	२	स्मियर बनाउने, फिक्स गर्ने र ग्राम स्टेन गरी जाँच गर्ने		१
	३	सिरोलोजिकल परीक्षणबारे सामान्य जानकारी	१	१
	४	सिरम संकलन, संरक्षण तथा पठाउने विधि		१
११	१	सिरम संकलन, संरक्षण तथा पठाउने विधि		१
	२	पेनसाईड सिरोलोजिकल परीक्षण (सालमोनेलोसिस, ब्रुसेलोसिस)		१
	३	पेनसाईड सिरोलोजिकल परीक्षण (सालमोनेलोसिस, ब्रुसेलोसिस)		१
	४	सि.एम.टी.रिएजेन्ट बनाउने तथा टेष्ट गर्ने विधि		१
१२	१-३	सि.एम.टी.रिएजेन्ट बनाउने तथा टेष्ट गर्ने विधि		३
	४	पोष्ट टेष्ट र प्रमाण-पत्र वितरण	१	

सहायकस्तरः
चरन तथा पशु आहारा व्यवस्थापन

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा	विषय	कक्षा	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१	१	सहभागीहरूको रजिष्ट्रेशन, पूर्व परीक्षा, तालीमको उद्देश्यबारे जानकारी	१	
	२	चरन तथा पशु आहारको वर्तमान स्थिति र पशुपालन व्यवसायमा यसको महत्व (चरन क्षेत्रफल पशु संख्या र यसको चाप, पशुको अत्याधिक चापबाट उत्पन्न हुने वातावरणीय असरहरू, सामान्य स्थितिमा पशुहरूबाट हुने		
	३	वातावरणीय फाइदा, पशु आहारको श्रोतहरू, भौगोलिक क्षेत्र अनुसार आहाराको माग र आपूर्ति स्थिति)	१	
	४	घाँसेवाली र पशु आहाराको वर्गीकरण (मौसम र भौगोलिक क्षेत्र अनुसार, आहाराको पौष्टिकताको आधारमा) पशु आहाराको आवश्यकता निर्वाह र उत्पादनको लागि (उग्राउने पशुहरूको लागि, नउग्राउने पशुहरूको लागि)	१ १	
२	१	घाँसेवाली (भुईँ घाँस) को उत्पादन र यसको महत्व (हिउँदे घाँसेवाली उत्पादन तथा व्यवस्थापन (वर्सिम जै र सानो	१	
	२	केराउ, जै र भेच आदि)		
	३	वर्षे घाँसेवाली उत्पादन तथा व्यवस्थापन (टिओसेन्टी, ज्वार दिनानाथ, सेटारिया आदि)	१ १	
	४	लेकाली घाँसेवाली उत्पादन तथा खर्क विकास (सेतो/रातो क्लोभर, कसफुट, राईघाँस, पास्पलम, कोते, फुर्चा, कारागाना, फ्यालारिस, पोवा) बहुवर्षिय घाँसेवाली उत्पादन तथा व्यवस्थापन (नेपियर, अमिसो, स्टाईलो, मोलासेस आदि)	१	
३	१	कोसे घाँसको विउहरूलाई उपचार गर्ने प्रविधि (ईनोकुलेशन गर्नुका कारणहरू? ईनाकुलेन्ट्सका प्रकारहरू, ईनोकुलेशन गर्ने विधि, लाईम कोटिंग गर्ने अवस्था र विधि		१
	२	नेपालमा पाईने विभिन्न महत्वपूर्ण डालेघाँसका रुखहरूको विवरण र पौष्टिक स्तर	१	
	३	लेकमा पाईने स्थानीय डालेघाँस तथा भूईँघाँसहरूको संरक्षण	१	
	४	तथा विकास	१	

		डालेघाँसको नर्सरी स्थापना र व्यवस्थापन		
४	१	मौसमी घाँसेवालीको संरक्षण, उपयोगिता तथा व्यवस्थापन	१	
	२	घाँसको बीऊ उत्पादन	१	
	३	एक वर्षे घाँसेवाली (वर्सिम, जै र सानो केराउको बीउ	१	
	४	उत्पादन) बहुवर्षिय घाँसेवाली (स्टाईलो, मोलासेस, सेतो क्लोभर, राई घाँस, कोते, कक्सफट, कारागाना, फुर्चा) को बीउ उत्पादन	१	
५	१	महत्वपूर्ण डालेघाँसको बीउ उत्पादन	१	
	२	घाँसेवाली बीऊको उमार शक्ति परीक्षण, गुणस्तर, बीउ संकलन, भण्डारण, संरक्षण र विक्री वितरण सम्बन्धी	१	१
	३	जानकारी		१
	४	विभिन्न कच्चापदार्थहरुबाट सन्तुलित आहारा तयार गर्ने तरिका हरियो घाँस पराल हे र दानाबाट दैनिक आहारा तयार गर्ने तरिका (अभ्यास)		
६	१	गाईवस्तुको उत्पादन क्षमता अनुसार सन्तुलित आहारा खुवाउने	१	
	२	तरिका बारे	१	
	३	स्थानीय कृषक उपभोक्ताहरुको सहभागीतामा चरन खर्कको	१	
	४	व्यवस्थापन फडर हेज-रो (Hedgerow) को आवश्यकता, महत्व र व्यवस्थापन तरिका तालीम मूल्यांकन/समापन/प्रमाण-पत्र वितरण	१	

सहायकस्तरः
घांस वाली तथा घांसको बीउ उत्पादन

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा	उप शीर्षक	सैद्धा.	व्यव.
१	१	नाम दर्ता तथा पूर्व परीक्षा	१	
	२	चरन तथा पशु आहाराको वर्तमान स्थिति पशु व्यवसायमा यसको महत्व	१	
	३	विश्व व्यापार संगठनमा परिप्रेक्ष्यमा पशु पालन पद्धति	१	
	४	घासेवाली र पशु आहाराको वर्गीकरण (मौसम, भौगोलिक क्षेत्र, आहाराको पौष्टिकताको आधारमा)	१	
२	१	कोषे घांसको बीउहरुलाई उपचार गर्ने प्रविधि	१	
	२	वहुवर्षिय घांस उत्पादन तथा व्यवस्थापन (सेटेरिया, नेपीयर, अमृसो आदि)	१	
	३	घांसवाली बीउ उत्पादनको लागि ठाउको छनौट (हावापानी, भौगोलीक क्षेत्र	१	
	४	घांसवाली बीउ उत्पादन प्रविधि (स्वसेचन, परसेचन फोटो सेन्थेसिस, मलजल आदि)	१	
३	१	हिउदे हरियो घांस तथा बीउ उत्पादन प्रविधि(जै, वर्षिम , भेच आदि)	१	
	२	वर्षे हरियो घांस तथा बीउ उत्पादन प्रविधि (टियोसेन्टी, दीनानाथ आदि)	१	
	३	वहुवर्षिय घांसवाली तथा बीउ उत्पादन प्रविधि (कोते फुर्चा, क्लोभर, राइ)	१	
	४	वहु वर्षिय घांस तथा बीउ उत्पादन प्रविधि (स्टाइलो र मोलासेस)	१	
४	१	सिल्भी पास्चर र एग्रोफोरेस्ट्रीको अवधारणा र फोरेज हेजरोको आवश्यकता र महत्व एवं लगाउने तरिका ।	१	
	२	घांसेवाली बीउको उमारशक्ति परीक्षण, गुणस्तर, बीउ संकलन, भण्डारण, संरक्षण र विक्री वितरण ।	१	
	३	घांसेवाली तथा बीउ उत्पादन कृयाकलापहरुको अवलोकन भ्रमण ।	१	
	४	” ” ” ” ”	१	
५	१	घांसेवाली तथा बीउ उत्पादन कृयाकलापहरुको अवलोकन भ्रमण ।		१
	२			१

	३ ४	" " " " " नमूना, नमूनाको साइज, बीउ शुद्धता, बीउको स्तर, उमारशक्ति तथा चिस्यान परिक्षण प्रविधि विभिन्न डालेघासको उत्पादन प्रविधि (महत्व, नर्सरी स्थापना वेर्ना सार्ने, व्यवस्थापन)	१ १	
६	१ २ ३ ४	विभिन्न डालेघासको बीउ उत्पादन प्रविधि (बीउ संकलन, उपचार र भण्डारण) घासमा आधारित पशु पालन पद्धति (निर्वाह, उत्पादन र लागत) बीउ विजन ऐन तथा नियमावली सम्बन्धी व्यवस्था अन्तिम मुल्यांकन तथा प्रमाण पत्र वितरण	१ १ १ १	

सहायकस्तरः
पशु प्रजनन् तथा कृत्रिम गर्भाधान तालीम

तालीम अवधि:	२ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	१२
जम्मा सेशन संख्या:	४८	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा	विषय	कक्षा	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१	१	नाम दर्ता तथा पूर्व परीक्षा		
	२	नेपालमा पशु प्रजनन् नीति र कृत्रिम गर्भाधानको महत्व	१	
	३	भाले प्रजनन् प्रणालीको व्यवच्छेद (Antatomy) र शारीरिक संरचना (Physiology) बारे जानकारी	१	
	४	पोथी प्रजनन् प्रणालीको व्यवच्छेद (Antatomy) र शारीरिक संरचना (Physiology) बारे जानकारी	१	
२	१	पोथी प्रजनन् अंगबारे जानकारी प्रदर्शन (Slaughter House Material)		१
	२	गाईको भित्रि प्रजनन् अंगहरुमा स्पर्शीकरण (Palpation) ज्ञान अभ्यास		१
	३	प्रजनन् अंगमा हार्मोनको उत्पादन प्रकृया र Heat Synchronization	१	
	४	गाईभैसीमा ऋतुचक्र सम्बन्धी ज्ञान	१	
३	१	ऋतुचक्रको अवस्थामा पाठेघर र डिम्बाशयको परिवर्तनबारे जानकारी	१	
	२	भाले खोजेको पहिचान र लक्षणहरु	१	
	३	कृत्रिम गर्भाधान अभ्यास		१
	४	कृत्रिम गर्भाधान अभ्यास		१
४	१	कृत्रिम गर्भाधान उपकरणहरुको पहिचान र प्रयोग विधि		१
	२	कृत्रिम गर्भाधान सम्बन्धी उपकरणहरुलाई निर्मलीकरण बारे ज्ञान	१	
	३	कृत्रिम गर्भाधान सम्बन्धी उपकरणहरुलाई निर्मलीकरण (Sterilization) बारे प्रदर्शन		१
	४	गुणस्तरिय वीर्यको उत्पादन सम्बन्धी प्रदर्शन		१
५	१	जमेको वीर्य, तरल नाईट्रोजन र कृत्रिम गर्भाधान उपकरणहरुको उपयोगमा सावधानी र संरक्षणबारे ज्ञान	१	
	२	जमेको वीर्यलाई पगाल्ने (Thawing) बारे जानकारी	१	
	३	कृ.ग. गर्ने तरिका अभ्यास		१
	४	कृ.ग. गर्ने अभ्यास		१

६	१	कृ.ग.अभ्यास		१
	२	कृ.ग.अभ्यास		१
	३	बाँझोपनको कारण तथा निवारण सम्बन्धी ज्ञान	१	
	४	गाई भैंसी उल्टी रहने कारण तथा निवाकरण सम्बन्धी ज्ञान	१	
७	१	डिम्बासयको विकृतिबारे अभ्यास		१
	२	पाठेघर सम्बन्धी विकृतिबारे अभ्यास		१
	३	गर्भ परीक्षण विधि र पहिचान	१	
	४	प्रजनन् प्रणाली विकृति सम्बन्धी ज्ञान र उपचार विधि	१	
८	१	प्रजनन् प्रणाली विकृति सम्बन्धी अभ्यासको साथै कृ.ग. अभ्यास	दिनभर	अभ्यास
९	१	" " "	"	"
१०	१	" " "	"	"
११	१	वाली लागेको गाई भैंसीहरुमा पौष्टिक आहारा व्यवस्थापनबारे जानकारी	१	
	२	कृ.ग. अभ्यास		१
	३	" "		१
	४	कार्यक्षेत्रमा विर्य मूल्यांकनबारे ज्ञान अभ्यास		१
१२	१	अभिलेख राख्ने तरिका र यसको महत्व	१	
	२	कृत्रिम गर्भाधानको अभ्यास		१
	३	" " "		१
	४	पोष्ट टेष्ट र विसर्जन		

सहायकस्तरः
समूह तथा हितकोष व्यवस्थापन तालीम

तालीम अवधि: १ हप्ते	तालीम कार्य दिन: ६
जम्मा सेशन संख्या: २४	प्रति कक्षा अवधि: १.५ घण्टा

दिन	कक्षा	विषय	कक्षा	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१	१	दर्ता, परिचय र पूर्व परीक्षा		
	२	समूह गठन अगावै आवश्यक पर्ने पूर्वाधार (सहभागीमुलक विधिहरुको प्रयोग) बारे जानकारी	१	
	३	समूहबाट कृषकहरुलाई फाईदा/बेफाईदा	१	
	४	समूह गठन प्रकृया	१	
२	१	नेपालमा सहकारी आन्दोलनको संक्षिप्त परिचय	१	
	२	समूहलाई सहकारीकरणको आवश्यकता, सहकारीकरण प्रकृया र विभागिय नीति नियमहरु र सूचकहरु	१	
	३	सहकारी र प्रा.लि. मा फरक, फाईदा/बेफाईदाहरु	१	
	४	समूह गतिविधि तथा संचालन प्रकृया	१	
३	१	समूहको योजना, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन	१	
	२	समूह भित्रको पशु सेवा सम्बन्धी तथ्यांक संकलन, रिपोर्टिङ र सूचकहरु	१	
	३	समूहलाई स्वावलम्बी बनाउने प्रकृया र उपायहरु	१	
	४	समूहबाट दिन सक्ने सेवाहरुको व्यवस्थापन	१	
४	१	समूहमा विभिन्न/कोषहरु (हितकोष रिभल्विंग फण्ड) को आवश्यकता र बृद्धि गर्ने विभिन्न उपायहरु	१	
	२	विभिन्न कोषहरुको संकलन र परिचालन गर्ने तरिका	१	
	३	कोषहरुको व्यवस्थापन, लेजर राख्ने र लेखा परीक्षण		१
	४	ऋण लगानी तथा असुली प्रकृयाहरु	१	
५	१	ऋण उपभोक्ता समितिहरु (बन, चरन, पानी आदि) को व्यवस्थापन बारे जानकारी	१	
	२	पशु विमाको आवश्यकता, महत्व र प्रकृया	१	
	३	उत्कृष्ट कृषक समूहको अध्ययन भ्रमण		१
	४	" " " " "		१
६	१	समूहले गर्नुपर्ने मुख्य-मुख्य कामहरु र दायित्व	१	
	२	समूह संचालनमा समूह नेता र सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकारहरु	१	
	३	पशु सेवा/सामग्री आपूर्ति तथा उत्पादनको बजार व्यवस्था	१	
	४	मूल्यांकन, अन्तिम परीक्षा र समापन		

सहायकस्तरः
लेकाली चरन तथा पशु व्यवस्थापन तालीम

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा	उप शिर्षक	सैद्धा.	व्यव.
१	१	नाम दर्ता तथा पूर्व परीक्षा	१	
	२	लेकाली पशु पालन प्रणाली ।	१	
	३	लेकाली क्षेत्रमा चरन तथा पशु आहाराको वर्तमान स्थिति ।	१	
	४	पशु पोषणको अवधारणा, पशु आहाराको वर्गिकरण ।	१	
२	१	पशु आहाराको आवश्यकता (निर्वाह र उत्पादनको लागि) ।	१	
	२	चरन खर्कको अवस्था अनुसार चरि चरन गर्ने पशु संख्या निर्धारण ।	१	
	३	चरन तथा घांसेवाली विकासमा रहेका समस्याहरुको समाधानका उपायहरु ।	१	
	४	कोषे घांसेवालीको विशेषता र जीवाणु मलको प्रयोग ।	१	
३	१	लेकाली क्षेत्रमा चरन खर्क विकास प्रविधि ।	१	
	२	लेकाली चरन खर्क विकास गर्ने कार्यमा सामूदायिक भूमिका ।	१	
	३	लेकाली क्षेत्रका लागि मुख्य उन्नत जातका चरन घांसेवाली उत्पादन प्रविधि ।	१	
	४	लेकाली क्षेत्रका लागि मुख्य स्थानीय जातका चरन घांसेवाली उत्पादन प्रविधि	१	
४	१	लेकाली क्षेत्रका लागि मुख्य डालेघांस लगाउने प्रविधि ।	१	
	२	लेकाली क्षेत्रमा पाइने स्थानीय जातका घांसहरुको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा उपयोग ।	१	
	३	चरन खर्कमा पाइने विषालु विरुवाहरु वारे जानकारी ।	१	
	४	हरियो घांस पराल, हे र दानावाट दैनिक आहारा तयार गर्ने तरिका (अभ्यास)	१	१
५	१	हरियो घांस पराल, हे र दानावाट दैनिक आहारा तयार गर्ने तरिका (अभ्यास)	१	१
	२	घांस संरक्षण प्रविधि । (हे, वनाउने तरिका) ।	१	
	३	लेकाली क्षेत्रमा हुने घांसको बीउको संकलन तथा भण्डारण प्रविधि ।	१	
	४	नश्ल सुधारको लागि प्रजनन व्यवस्थापन ।	१	
६	१	परजीवी नियन्त्रण ।	१	
	२	प्रमुख संक्रामक रोगहरुको रोकथाम ।	१	
	३	लेकाली क्षेत्रको गोठ व्यवस्थापन ।	१	
	४	अन्तिम परीक्षा तथा प्रमाण पत्र वितरण ।	१	

सहायकस्तरः
नेतृत्व विकास तालीम
(Leadership Development)

तालीम अवधि:	३ दिने	तालीम कार्य दिन:	३
जम्मा सेशन संख्या:	१२	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा संख्या	विषय वस्तुहरू	सेशन	
			सैद्धान्तिक	ब्यवहारिक
१	१	उद्घाटन, तालिमको उद्देश्य, सहभागीहरूको अपेक्षा संकलन	१	
	२	नेतृत्व तथत नेतृत्व विकास	१	
	३	नेतृत्व विकासका प्रकारहरू	१	
	४	नेताहरूमा हुनु पर्ने गुणहरू	१	
२	१	सहजीकरण सीप		१
	२	उत्प्रेरणा सम्बन्धि विधिहरू	१	
	३	व्यक्तिगत तथा संस्थागत संचार प्रकृया	१	
	४	संस्थागत विश्लेषण (SWOT Analysis)	१	
३	१	नेतृत्व सुधारमा जोहरी विन्डो (Johari window) को प्रयोग	१	
	२	समुह गठन र समूह सदस्यहरूको भूमिका	१	
	३	प्रभावकारी प्रस्तुतीकरण विधि	१	
	४	तालीम मुल्यांकन तथा समापन	१	

सहायकस्तर:
रोग निदान प्रविधि सम्बन्धि प्रयोगशाला तालिम

तालीम अवधि:	२ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	१२
जम्मा सेशन संख्या:	४८	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा संख्या	जम्मा कक्षा	विषय वस्तुहरू	सेशन	
				सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१	१	१	उद्घाटन, तालिमको उद्देश्य, दर्ता र सहभागीहरूको अपेक्षा संकलन	१	
	२	२	कुशल प्रयोगशाला प्रविधि	१	
	३	३	रोग निदान तथा प्रयोगशाला परीक्षण	१	
	४	४	शव परीक्षण	१	
२	१	५	शव परीक्षण		१
	२	६	Histological technique (Tissue processing)	१	
	३	७	Histological technique (Tissue processing)		१
	४	८	Histological technique(Tissue processing)		१
३	१	९	Histological technique (Histological staining)	१	
	२	१०	Histological technique (Histological staining)		१
	३	११	प्रयोगशालामा जैविक सुरक्षा	१	
	४	१२	नमुना संकलन	१	
४	१	१३	परजीवी विज्ञान (पाचन प्रणालीका परजीवीहरू)	१	
	२	१४	परजीवी विज्ञान (पाचन प्रणाली बाहेकका परजीवीहरू)	१	
	३	१५	गोबरको गुणात्मक परीक्षण तथा छाला परीक्षण		१
	४	१६	गोबरको परिमाणात्मक परीक्षण		१
५	१	१७	Veterinary प्रयोगशालामा गुणस्तर व्यवस्थापन	१	
	२	१८	Larva culture		१
	३	१९	रक्त परजीवी तथा छालामा पाइने परजीवीहरूको प्रयोगशाला निदान विधि		१
	४	२०	Biochemical estimation का विधिहरू	१	
६	१	२१	Haemoglobin estimation तथा अन्य blood parameter -TEC, TLC and DLC) को गणना		१

	२	२२	Serum मा calcium तथा phosphorus को मात्रा यकिन गर्ने ।		१
	३	२३	प्रयोगशाला उपकरणहरूको सरसफाई तथा निर्मलीकरण	१	
	४	२४	प्रयोगशाला उपकरणहरूको सरसफाई तथा निर्मलीकरण		१
७	शनिवार सार्वजनिक विदा				
८	१	२५	रोग सर्भेक्षण (Disease surveillance) तथा रोग उद्देग (Epidemic) अन्वेषण	१	
	२	२६	Pattern of disease occurrence	१	
	३	२७	Microbiology	१	
	४	२८	serology	१	
९	१	२९	Bacteriological culture tyf media बनाउने		१
	२	३०	Bacteriological culture तथा media बनाउने		१
	३	३१	Virology	१	
	४	३२	Pathogenicity test		१
१०	१	३३	Fungal culture तथा media बनाउने		१
	२	३४	जैविकी तथा यस संबधि विभिन्न जानकारी	१	
	३	३५	सीमाविहीन रोगहरू	१	
	४	३६	Zoonotic रोगहरू तथा यसको जन स्वास्थ्यमा पर्ने असरहरू	१	
११	१	३७	Haemagglutination test		१
	२	३८	Haemagglutination Inhibition test		१
	३	३९	Haemagglutination Inhibition test		१
	४	४०	Avian Influenza	१	
१२	१	४१	Agar Gel Immunodiffusion Test (AGID)		१
	२	४२	Agar Gel Immunodiffusion Test (AGID)		१
	३	४३	खोरेत रोगको नमना संकलन तथा संप्रेषण		१
	४	४४	खोरेत रोगको प्रयोगशाला निदान विधि		१
१३	१	४५	PPR रोग निदानको लागि ELISA परीक्षण विधि		१
	२	४६	PPR रोग निदानको लागि ELISA परीक्षण विधि		१
	३	४७	रेविज रोग बारे जानकारी	१	
	४	४८	तालिम समापन समारोह	१	
कुल जम्मा		४८		२४	२४

सहायकस्तरः
दाना बनाउने तालिम (३ दिने)

तालीम अवधि: ३ दिने	तालीम कार्य दिन: ३
जम्मा सेशन संख्या: १२	प्रति कक्षा अवधि: १.५ घण्टा

दिन	कक्षा	विषय	सैद्धा.	व्यव.
१	१	प्रशिक्षार्थी रजिष्टेशन तथा परिचयात्मक सत्र	१	
	२	पशू आहारमा दाना उत्पादनको आवश्यकता, उपलब्धता र पशू उत्पादनमा दानाको भूमिका, वर्तमान स्थिति	१	
	३	पशूपक्षिलाई आवश्यक पर्ने आहाराको वर्गिकरण, पौष्टिक तत्वहरू, साथै उपलब्ध हुने प्रमुख श्रोतहरू	१	
	४	भिटामिन र खनिजहरूको वर्गिकरण, तिनीहरूको काम, र उपलब्ध हुने प्रमुख श्रोतहरू	१	
२	५	विभिन्न पोषण तत्वहरूको पाचन प्रक्रिया, कमि र असन्तुलनबाट देखिने समस्याहरू र निराकरणको उपायहरू	१	
	६	सन्तुलित आहारमा प्रयोग गर्न सकिने कच्चा पदार्थहरू र तिनिहरूमा हुने पोषकतत्वहरू, समावेश गरिने अधिकतम न्यूनतम परिमाण र प्रभावहरू	१	
	७	दानामा प्रयोग गरिने फिड एडिटिभ्स (Feed Additives) यसको उपयोगिता र दानामा प्रयोग गरिने मात्रा विवरण ।	१	
	८	विभिन्न उमेर र अवस्थाअनुसार पशूपक्षिलाई दानामा आवश्यक पर्ने पोषण तत्वहरूको मापदण्डहरू र यसका निर्धारण गर्ने आधारहरू ।	१	
३	९	स्थानीय स्तरमा सन्तुलित दाना बनाउन विभिन्न कच्चा पदार्थहरूको मात्रा (परिमाण) निकाल्ने तरिकाहरू	१	
	१०	स्थानीय स्तरमा सन्तुलित दाना बनाउन विभिन्न कच्चा पदार्थहरूको मात्रा निकाल्ने तरिका र दाना बनाउने तरिका		१
	११	कच्चा पदार्थहरूको मात्रा मिलाउने (Dosing). पिस्ने (Grinding), मिसाउने (Mixing), भण्डारण, ढुवानी र वितरण	१	
	१२	दाना तथा दानामा प्रयोग हुने कच्चा पदार्थको गुणस्तर पहिचान, परीक्षण विधिहरू र पुर्वाधार, क्षमता निर्धारण, असल कृषि उत्पादन (Good Agriculture Practices) को अबधारणा	१	

सहायकस्तरः
फार्म व्यवस्थापन तालीम
(Farm Management)

(पशु सेवा विभाग अन्तर्गतका पशु विकास फार्महरू र सम्बन्धीत विषयगत केन्द्रीय कार्यालयहरूमा कार्यरत पशु सेवा सम्बन्धि प्राविधिकहरूको लागि)

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	सेशन	विषय	सैद्धान्तिक	व्यवहा.
१	१	रजिष्ट्रेसन, अपेक्षा संकलन, तालिमको उद्देश्यवारे जानकारी	१	
	२	पशु प्रजनन पद्धति सुधार वारे जानकारी	१	
	३	पशु प्रजननमा नश्ल सुधारको महत्व र प्रक्रिया	१	
	४	पशु आहाराको वर्गिकरण तथा श्रोतहरू	१	
२	५	दानाको गुणस्तर मूल्यांकन गर्ने पद्धतिहरू	१	
	६	स्थानिय कच्चा पदार्थबाट दाना बनाउने तरिका	१	
	७	स्थानिय कच्चा पदार्थबाट दाना बनाउने अभ्यास		१
	८	घाँसको गुणस्तरीय वीउ उत्पादन प्रविधि	१	
३	९	घाँसको वीउको गुणस्तर परीक्षण	१	
	१०	हुर्कदो उमेरका पशुहरूको व्यवस्थापन	१	
	११	प्रजनन योग्य पशुहरूको व्यवस्थापन	१	
	१२	फार्म व्यवस्थापनको परिचय	१	
४	१३	फार्मको लागि योजना र बजेट बनाउने विधि	१	
	१४	हर्ड प्रोजेक्सन (Herd Projection)	१	
	१५	हर्ड प्रोजेक्सन (Herd Projection) गर्ने अभ्यास		१
	१६	उत्पादन लागत निकाल्ने तरिका	१	
५	१७	तथ्याङ्क विश्लेषण	१	
	१८	वजार विकास तथा व्यवस्थापनको अवधारणा	१	
	१९	सिमा बिहिन पशु रोगहरू	१	
	२०	पशु रोगको रोकथाम गर्ने विधि	१	
६	२१	पशु पालन र बातावरण व्यवस्थापन	१	
	२२	पशु पंक्षी फार्ममा जैविक सुरक्षा	१	
	२३	स्तरीय संचालन प्रक्रिया (Standard Operating Procedure)	१	
	२४	पृष्ठपोषण, तालिमको मूल्यांकन र समापन	१	

सहायकस्तरः
आयोजना सम्बन्धी लेखा तालीम

तालीम अवधि:	३ दिने	तालीम कार्य दिन:	३
जम्मा सेशन संख्या:	१२	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा	बिषयबस्तु	सैद्धा.	व्यव.
१	१	सहभागीहरूको रजिष्ट्रेशन, परिचय तथा तालीमको उद्देश्य	१	
	२	लेखाको महत्व, आर्थिक अनुशासन र श्रोतगत खर्च को परिभाषा,	१	
	३	Category wise खर्चको जानकारी र महत्	१	
	४	कम्पोनेन्ट (Component) अनुसार खर्च गर्ने र प्रगति पठाउने	१	
२	१	ADB र नेपाल सरकारको श्रोत तर्फ तोकिएको अनुपात अनुसार खर्च गर्ने र त्यसको लेखाराख्ने सम्बन्धमा तयार गरिएको (Software) को जानकारी	१	
	२	श्रोतगत रूपमा लेखा राख्ने सम्बन्धमा तयार गरिएको (Software) को अभ्यास (Simulation)		१
	३	Software मा फाँटवारी अनुसार खर्चको प्रविष्टि (Entry)	१	
	४	Component अनुसार कार्यक्रम र खर्चको फाँटवारीको आधारमा (software) मा प्रविष्टि	१	
३	१	ADB र नेपाल सरकारको श्रोत तर्फ तोकिएको अनुपात अनुसार खर्च गर्ने र त्यसको लेखा राख्ने सम्बन्धमा तयार गरिएको (Software) को अभ्यास		१
	२	श्रोतगत रूपमा लेखा राख्ने सम्बन्धमा तयार गरिएको (Software) को अभ्यास - Simulation		१
	३	ADB श्रोत तर्फको खर्च सोधभर्ना प्रकृत्यामा र त्यसको	१	
	४	तालिम समापन र मूल्यांकन	१	

सहायकस्तर:

भेटेरिनरी प्राक्टिस व्यवस्थापन तालीम

(JT/JTA course उत्तिर्ण गरेका निजि क्षेत्रमा कृयाशिल प्राविधिक सहायकस्तरका Private Para-vets)

तालीम अवधि:	२ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	१
		२	
जम्मा सेशन संख्या:	४८	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	सेशन	विषयवस्तु	सैद्धा.	व्यव.
१	१	रजिष्ट्रेशन अपेक्षा संकलन, तालीमको उद्देश्य	१	
	२	पशुवस्तुहरूको क्लिनिकल परीक्षण	१	
	३	रोग निदान	१	
	४	पशुवस्तुहरूको सामूहिक परीक्षण	१	
२	१	दूत रोग निदान पद्धति	१	
	२	दूत रोग निदान पद्धतिको प्रदर्शन	१	
	३	प्रयोगशाला उपकरणहरूको जानकारी	१	
	४	विभिन्न उपकरणहरूको सरसफाई तथा निर्मलीकरण	१	
३	१	नमूना संकलन तथा प्रयोगशालामा पठाउने तरीका	१	
	२	नमूना संकलन तथा प्रयोगशालामा पठाउने तरीका	१	
	३	पाचन प्रणालीका रोगहरू	१	
	४	पाचन प्रणालीमा लाग्ने रोगहरूका उपचारका सिद्धान्तहरू	१	
४	१	उग्राउने पशुहरूमा हुने अरुची तथा तिनको उपचार	१	
	२	श्वासप्रश्वास प्रणालीका रोगहरू	१	
	३	स्नायु प्रणालीका रोगहरू तथा तिनको उपचार	१	
	४	प्रजनन प्रणालीका रोगहरू, तिनको उपचार तथा रोकथाम	१	
५	१	गर्भ परीक्षणका तरिका तथा भ्रूक्याउने अवस्थाहरू	१	
	२	साल अड्किने, भण्डार फर्किने तथा पाठेघर वटारिने समस्याहरू	१	
	३	पशुहरूमा हुने बाँझोपन तथा उल्टिने समस्या	१	
	४	गर्भाशय तथा डिम्बाशयका विकृतिहरू तथा उपचार	१	
६	१	खोपका सिद्धान्त तथा खोप लगाउने तरीकाहरू	१	
	२	खोरेत, भ्यागूते रोग, पी.पी.आर र स्वाईन फीवरको रोकथाम	१	
	३	वर्डफ्लू तथा ब्लूटंग जस्ता सिमाबिहिन रोगहरू	१	

	४	जूनोटिक रोगहरू तथा रोकथामका उपायहरू	१	
७	१	बायोसेक्युरीटी किन, कसरी र यसको महत्व	१	
	२	पूनर्जलीय उपचार पद्धति	१	
	३	न्यून लागतमा गरिने उपचार (Cost Effective Treatment)	१	
	४	कृत्रिम गर्भाधानको व्यवहारिक प्रविधि	१	
८	१	प्रभावशाली क्लिनिक व्यवस्थापन	१	
	२	प्रभावशाली क्लिनिक व्यवस्थापन (अभ्यास)		१
	३	सेवाग्राहीसित व्यवहार गर्ने तरिका	१	
	४	सेवाग्राहीसित व्यवहार गर्ने तरिका (अभ्यास)		१
९	१	रोगहरूको रेकर्डिङ तथा रिपोर्टिङ (Disease Recording and Reporting)	१	
	२	रेकर्डिङ तथा यसको व्यवस्थापन	१	
	३	पानीलाग्ने रोग तथा यसको उपचार	१	
	४	Anti-microbial उपचारका सिद्धान्तहरू	१	
१०	१	थुनेलो रोगको उपचार रोकथाम	१	
	२	भ्रूयाङ्कुरे (फड्के) र यसको उपचार	१	
	३	गर्भ परीक्षणका सिद्धान्त तथा विधिहरू	१	
	४	गर्भ परीक्षणका सिद्धान्त तथा विधिहरू (अभ्यास)		१
११	१	पशूहरूमा विषलाग्दा गरिने उपचार	१	
	२	पशूहरूमा लाग्ने वाह्य परजीवीहरू	१	
	३	पशूहरूमा लाग्ने आन्तरिक परजीवीहरू	१	
	४	परजीवीहरूबाट बच्ने उपायहरू	१	
१२	१	Metabolic रोगहरू तथा तिनको उपचार	१	
	२	रोग सर्भिलेन्स तथा तिनको क्षेत्र निर्धारण	१	
	३	रगतमा पाईने परजीवीहरू र तिनको उपचार	१	
	४	स्थानीयस्तरमा समस्या अध्ययन (Case studies)	१	

सहायकस्तर:

System Learning Approach संक्षिप्त तालीम

तालीम अवधि:	३ दिने	तालीम कार्य दिन:	३
जम्मा सेशन संख्या:	१२	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा	विषय	सैद्धा.	व्यव.
प्रथम	१	प्रणाली र प्रणालीगत सोचको परिचय	१	
	२	सिकाई र अनुभवजन्य सिकाईको परिचय	१	
	३	मान्यता, दृष्टिकोण र विकासका पद्धतिहरु	१	
	४	प्रणालीलाई बुझ्ने तरिका: तथ्यांक संकलन	१	
दोश्रो	५	प्रणालीलाई बुझ्नु: गुणात्मक तथ्यांक संकलन	१	
	६	प्रणालीलाई बुझ्ने तरिका: प्रणालीको विश्लेषण	१	
	७	समूह र समूह परिचालन	१	
	८	कार्यगत अनुसन्धान (Action Research) र सामुदायिक विकासमा यसको प्रयोग	१	
तेश्रो	९	प्रसार कार्य र सञ्चार सीप	१	
	१०	प्रणालीगत सिकाई पद्धति: विशेषता र प्रयोग	१	
	११	स्थानीय सन्दर्भमा फार्म: एक प्रणाली	१	
	१२	प्रणालीको विश्लेषण र सुधार	१	

सहायकस्तर:
सर्भे, तथ्यांक संकलन तथा विश्लेषण तालीम

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	कक्षा	बिषयबस्तु	सैद्दा.	व्यव.
१	१	सहभागीहरूको रजिष्ट्रेसन, परिचय, तालीमको उद्देश्य र अपेक्षा संकलन	१	
	२	सर्भेमा आधारित अध्ययनको महत्व र सर्भेकोलागि विषयवस्तु र अध्ययन क्षेत्रको पहिचान	१	
	३, ४	सर्भे विधि (प्रारम्भिक छनौट)	२	
२	५, ६	सर्भे विधि (कृषक छनौट गर्ने तरिका)	२	
	७, ८	गाई, याकरचौरी, भैसीको तथ्यांकको महत्व र तथ्यांक लिने तरिका	२	
३	९, १०	बाखा, भेडा, गधा, घोडाको तथ्यांकको महत्व र तथ्यांक लिने तरिका	२	
	११, १२	वंगुर, कुखुराको तथ्यांकको महत्व र तथ्यांक लिने तरिका	२	
४	१३, १४	गाई, याकरचौरी, भैसीको प्राविधिक पारामिटर र पारामिटर अनुसार तथ्यांक लिने तरिका	२	
	१५	बाखा, भेडाको प्राविधिक पारामिटर र पारामिटर अनुसार तथ्यांक लिने तरिका	१	
	१६	वंगुर, कुखुराको प्राविधिक पारामिटर र पारामिटर अनुसार तथ्यांक लिने तरिका	१	
५	१७, २०	सहभागिमूलक संख्यात्मक तथा प्राविधिक पारामिटरको तथ्यांक लिने विधिहरूको फिल्ड अभ्यास		४
६	२१	गाई, भैसी, याक, चौरीको संख्या र प्राविधिक पारामिटरको संकलित तथ्यांकको विश्लेषण	१	
	२२	बाखा, भेडा, वंगुर, कुखुराको संख्या र प्राविधिक पारामिटरको संकलित तथ्यांकको विश्लेषण	१	
	२३, २४	प्रतिवेदन प्रस्तुतिकरण, सहभागीहरूको मूल्यांकन र तालिम समापन	२	

सहायकस्तरः
सामाजिक परिचालन (लघु वित्त) तालीम

तालीम अवधि:	३ दिने	तालीम कार्य दिन:	३
जम्मा सेशन संख्या:	१२	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	सेशन	विषयवस्तु	सैद्धा.	व्यव.
१	१	सहभागीहरूको रजिष्ट्रेशन, परिचय तथा तालिमको उद्देश्य	१	
	२	सामाजिक परिचालनको परिभाषा, अवधारणा तथा उद्देश्य	१	
	३	सामाजिक परिचालनका विधि तथा सफलताका लागि आवश्यक तत्वहरू	१	
	४	स्थानीय सामूदायिक संस्था, सरकारी तथा गैह्र सरकारी संघासंस्था संगको साभेदारीमा सामाजिक परिचालन	१	
२	५	लघुवित्तको अवधारणा, पशू जन्य व्यवसाय प्रवर्द्धनमा लघु वित्तको महत्व तथा भूमिका	१	
	६	CLDP कार्यक्रम अन्तरगत लघुवित्त व्यवस्थापनमा RMDC / MFIs को भूमिका तथा दायित्व	१	
	७	लघु कर्जा प्रवाह प्रक्रिया तथा RMDC संग आवद्ध लघुवित्त संस्थाहरूको विवरण	१	
	८	सामाजिक परिचालनमा संलग्न स्थानिय गैह्र सरकारी संस्था तथा MFIs हरूबाट कर्जा लगानी सम्बन्धमा रेकर्डिङ तथा रिपोर्टिङ प्रक्रिया	१	
३	९	Loan Processing, CBO संग गरिने संझौता पत्र तथा Reporting सम्बन्धि फारामहरू भर्ने अभ्यास		१
	१०	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन (Agro-enterprise Promotion) को अवधारणा, परिभाषा एवम् महत्व	१	
	११	सामूदायिक पशू विकास आयोजना अन्तरगत आयमूलक पशूजन्य उद्यमको कार्यक्रम	१	
	१२	तालिम मुल्यांकन तथा समापन	१	

नोट: RMDC = Rural Microfinance Development Center
MFIs = Microfinance intermediaries/ institutions
CBO = Community Based Organization

सहायकस्तरः
ब्रीडर बंगुरपालन तालीम

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	सेशन	विषय बस्तू	सैद्धा.	व्यव.
१	१	रजिष्ट्रेशन तथा पुर्व परीक्षा	१	
	२	नेपालमा पाईने बंगुरका विभिन्न जातहरू, वर्तमान अवस्था र व्यवसाय शुरू गर्दा विचार पूर्याउनु पर्ने पक्षहरू	१	
	३,४	बंगुरको व्यवस्थापन र पाठापाठी जन्मे देखि दूध नछुटाउन्जेल सम्मका कार्यहरू (व्यवहारिक अभ्याससमेत)	२	
२	१,२	प्रजननको लागि भाले पोथीको छनोट, प्रजनन विधि र म्याटिंग सिस्टम, कृत्रिम गर्भाधान प्रविधि र प्रदर्शन	१	१
	३	एकीकृत कृषि प्रणालीमा बंगुरपालन, खोरको सरसफाई, निःसंक्रमण गर्ने विधि र मलमूत्रको व्यवस्थापन र उपयोग	१	
	४	बंगुरलाई आवश्यक पर्ने आहाराका श्रोतको वर्गीकरण र तिनीहरूमा पाईने पौष्टिक तत्वहरू	१	
३	१	बंगुरलाई चाहिने पोषणतत्वहरू (मिनरल भिटामिनहरू) र विभिन्न Feed Additives	१	
	२	विभिन्न उमेर र अवस्था अनुसार बंगुरलाई आवश्यक पर्ने पोषणतत्वहरूको राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको मापदण्डहरू	१	
	३,४	बंगुरको सन्तूलित दाना बनाउने तरिका, दाना मिलको अवलोकन र अभ्यास (शै. र व्य.)	१	१
४	१,२	व्यावसायिक बंगुरपालन सम्बन्धी योजना तयार गर्ने तरिका र नमूना अभ्यास	१	१
	३,४	जूनोटिक, महामारी रोग तथा लूतो बारे जानकारी र रोकथाम	२	
५	१,२,३,४	सरकारी र निजी फार्मको अवलोकन र छुलफल		४
६	१	बंगुर व्यवसायमा हालको वजार अवस्था र व्यवस्थापन	१	
	२	बंगुर पालन व्यवसायको अभिलेख राख्ने तरिका	१	
	३	सहभागीले चाहेको विषयहरूमा छुलफल र अभ्यास		१
	४	तालीमको समापन र अन्तिम परीक्षा ।	१	

सहायकस्तरः
घांसेवाली बिकासमा लघु वित्त परिचालन तालीम

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	सेशन	बिषय बस्तू	सैद्धा.	व्यव.
१	१	सहभागीहरूको रजिष्ट्रेसन, परिचय तथा तालीमको उद्देश्य	१	
	२	घांसेवाली र पशू आहाराको वर्गीकरण	१	
	३	घांसमा आधारित पशूपालन व्यवसाय प्रवर्धन	१	
	४	घांसको बीउ उत्पादन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि बालि विज्ञानका सिद्धान्तहरू	१	
२	५	हिउदे घांस उत्पादन प्रविधि	१	
	६	बहुवर्षीय कोशे घांस उत्पादन प्रविधि (Stylo, Joint vetch, Wynnecassia)	१	
	७	बहुवर्षीय अकोशे घांस उत्पादन प्रविधि (Napier, Broomgrass, Dinanath, molasses, _	१	
	८	कवूलियती र सामूदायिक जग्गामा बहुवर्षीय घांस विकाश	१	
३	९	डाले घांस नर्सरी स्थापना	१	
	१०	सिल्भी पाश्चर (Silvi-pasture) र हेजरो (Hedge-row) विकाश प्रविधि	१	
	११	घांसेवालि संरक्षणका उपायहरू	१	
	१२	खर्क सूधार एवं संरक्षण र खर्कमा पाइने विषालू घांस	१	
४	१३	विभिन्न घांस खूवाउंदा विचार गर्नु पर्ने कुराहरू	१	
	१४	घांसको बीउको गुणस्तर व्यवस्थापन	१	
	१५	लघुवित्तको अवधारणा तथा पशू जन्य व्यवसाय प्रवर्धनमा लघु वित्तको भूमिका	१	
	१६	लघु कर्जा परिचालन प्रक्रिया तथा RMDC संग आवद्ध लघुवित्त संस्थाहरूको विवरण	१	
५	१७	लघुवित्त तथा घांसेवाली सम्बन्धि अध्ययन भ्रमण (फिल्ड भ्रमण)		४
६	१८	फिल्ड अध्ययन भ्रमणमा समूहहरूबाट गरिएको अध्ययन प्रतिवेदन तयारी तथा प्रस्तुती एवम् छलफल		२
	१९	CLDP कार्यक्रम अन्तर्गत लघुवित्त व्यवस्थापन	१	
	२०	तालीम मुल्यांकन तथा समापन	१	

सहायकस्तरः
हेफर आधारशिला तालीम

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	सेशन	विषय	सेशन	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१	१	तालीमको उदेश्य, नीति, नियमहरु र सहभागीहरुको अपेक्षा संकलन	१	
	२	प्रवृत्ति र व्यवहार, सकारात्मक दृष्टिकोण तथा सोचाई अधिवृद्धि गर्ने	१	
	३	नेता, नेतृत्व र स्व-नेतृत्व	१	
	४	स्व-नेतृत्वमा प्रवृत्ति र व्यवहारको भूमिका	१	
२	१	विश्वास तथा मुल्य मान्यता र सिद्धान्तहरु	१	
	२	हेफरको सामान्य परिचय र यसका मुल्य मान्यता	१	
	३	न्यायोचित एवं दिगो विकासको लागि हेफरका आधारशिलाहरु	१	
	४	उपहार प्रदान, उत्तरदायित्व, बांडीचुडी उपभोग र स्याहार, दीगोपन र आत्म निर्भरता	१	
३	१-४	<ul style="list-style-type: none"> ● पशुको उचित व्यवस्थापन, ● पोषण तथा आयआर्जन, ● लैंगिक र परिवार केन्द्र विन्दु, ● वास्तविक आवश्यकता र न्याय, ● वातावरण सुधार, ● पूर्ण सहभागीता, ● तालीम र शिक्षा, ● आध्यात्मिकता 	४	
४	१	हेफर र यसको कार्य प्रकृया	१	
	२	योजना, कार्यक्रम र आयोजना/परियोजना	१	
	३	सहभागीतामुलक स्व-समिक्षा तथा योजना तर्जुमा	१	
	४	सहभागीतामुलक स्व-समिक्षा तथा योजना तर्जुमा अभ्यास		१

५	१-४	समूहस्तरमा हेपर आधारशिला कार्यक्रमको अवलोकन भ्रमण		४
६	१	अवलोकन भ्रमणको सिकाई र त्यसको प्रस्तुती र छलफल		१
	२	समूहको कार्य योजना	१	
	३	तालीमको विभिन्न बस्तुहरुको पुनरावलोकन	१	
	४	तालीमको पुनरावलोकन, मुल्यांकन, तालीम समापन	१	

सहायकस्तरः
पशु प्रजनन तथा कृ.ग. तालीम

तालीम अवधि:	८ दिने	तालीम कार्य दिन:	७
जम्मा सेशन संख्या:	२८	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	सेशन	विषय	सेशन	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१	१	सहभागीको दर्ता, अपेक्षा संकलन र तालीमको उद्देश्य	१	
	२	नश्ल सुधारको वैज्ञानिक आधार, कृ.ग.को सिद्धान्त र विकास क्रम	१	
	३	गाई र भैंसीको प्रजनन प्रणालीको संरचना अध्ययन	१	
	४	गाई र भैंसीको प्रजनन प्रणालीको एजथकष्ययिनथ अध्ययन	१	
२	१	गाई र भैंसीमा ऋतुकाल र ऋतुचक्र	१	
	२	प्रजनन अंगहरुको Per Rectal परिक्षणको विधि प्रदर्शन		१
	३	जिवित जनावरमा प्रजनन अंगहरुको Per Rectal परिक्षणको विधि प्रदर्शन		१
	४	जिवित जनावरमा प्रजनन अंगहरुको Per Rectal परिक्षणको विधि अभ्यास		१
३	१	सिमेनको तयारी प्रदर्शन र अभ्यास		१
	२	विजारोपण स्थानको (site of insemination) पहिचान गर्ने अभ्यास		१
	३	कृत्रिम गर्भाधान समयको पहिचान र विजारोपण अभ्यास		१
	४	कृत्रिम गर्भाधानको अभ्यास अभिलेखीकरण		१
४	१	जमेको सिमेन (frozen semen handling) प्रयोग गर्ने तरिका प्रदर्शन र अभ्यास		१
	२	प्रजनन अंगहरुको Per Rectal परिक्षण अभ्यास र गाई र भैंसीमा पाईने भिन्नताहरुको पहिचान		१
	३	प्रजनन अंगहरुको Per Rectal परिक्षणबाट ऋतुकाल पहिचान		१
	४	ऋतुचक्रको विभिन्न अवस्थामा प्रजनन अंगहरुमा आउने परिवर्तनहरुको Per Rectal निदान		१
५	१	ऋतुकालको पहिचान र निदान अभ्यास	१	

	२	भ्रूण सेचन गर्भाधान र गर्भावस्था (० देखि ९ महिना)	१	
	३	गर्भ निदानका विभिन्न विधिहरू	१	
	४	गर्भ परिक्षण अभ्यास		१
६	१	फिल्डस्टरमा सिमेनको गुणस्तर परिक्षण अभ्यास		१
	२	संक्रमण रहित कारणहरूबाट हुने बांभोपनको लक्षण, निदान तथा उपचार	१	
	३	विभिन्न संक्रमणबाट हुने बांभोपनको कारण, लक्षण, निदान तथा उपचार	१	
	४	कृ.ग. तथा गर्भ परिक्षण क्रममा अपनाउनु पर्ने सतर्कताहरू	१	
७	१	पाठेघरमा औषधधि राख्ने विधि प्रदर्शन र अभ्यास	१	
	२	गर्भ परिक्षण अभ्यास: Differential diagnosis कसरी		१
	३	पशु आहारा व्यवस्थापनबाट बांभोपन निन्त्रण	१	
	४	तालीम उत्तर मुल्यांकन र तालीम समापन		

सहायकस्तरः
आधारभूत सेवाकालिन तालिम

(पशु सेवा र स्वास्थ्य प्राविधिक तथा नायव पशु सेवा र स्वास्थ्य प्राविधिकहरूका लागि)

तालीम अवधि:	३५ दिने	तालीम कार्य दिन:	३०
जम्मा सेशन संख्या:	१२०	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	सेशन	विषयवस्तु	सेशन	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१	१	सहभागिहरूको दर्ता	१	
	२	तालिमको उद्देश्य तथा प्रकृयावारे जानकारी, पूर्व परिक्षा	१	
	३	सहभागिहरूको अपेक्षा संकलन र मिलान	१	
	४	राष्ट्रिय कृषि नीति, कृषि व्यवसाय प्रवर्धन नीति र कृषि जैविक विविधता नीतिका प्रावधानहरू	१	
२	१	पशु सेवा तालिम तथा प्रसार सम्बन्धि नीति, रणनीति तथा कार्यक्रमहरू	१	
	२	पशुपंछी बजार विकास एवम् दुग्ध तथा मासु प्रसोधन सम्बन्धि नीति, रणनीति तथा प्रमुख कार्यक्रमहरू	१	
	३	पशु प्रजनन सम्बन्धि नीति, रणनीति तथा प्रमुख कार्यक्रमहरू	१	
	४	नेपालमा चरन खर्कहरूको वस्तुस्थिति विश्लेषण तथा प्रस्तावित चरन खर्क नीति	१	
३	१	नेपालमा पशुपंछी तथा पशुजन्य पदार्थहरूको उत्पादन बृद्धिदर एवम् माग र आपूर्ति अवस्थाको विश्लेषण	१	
	२	साभेदारी तथा सहकार्य अन्तरगत विभिन्न सरकारी, गैरसरकारी तथा स्थानीय निकायहरूसंगको सहकार्यका अनुभवहरू	१	
	३	जलवायु परिवर्तनको सन्दर्भमा पशु पालन तथा वातावरणीय सन्तुलन	१	
	४	वातावरण संरक्षण ऐन र नियमावलि अनुरूप IEE र EIA का प्रावधान	१	
४	१	पशु उत्पादन निर्देशनालय अन्तरगत संचालित केन्द्रीय स्तर आयोजना तथा कार्यक्रमहरू	१	

	२	सिमा विहिन पशु रोगहरू तथा सो को रोकथाम तथा नियन्त्रण	१	
	३	पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा ऐनका प्रावधानहरू तथा कार्यान्वयन अवस्था	१	
	४	सुशासन तथा सूचनाको हक सम्बन्धि ऐन र नियमावलीका प्रमुख	१	
५	१	समावेशीकरण तथा लैंगिक मुलप्रवाहिकरण	१	
	२	कृषक समुह र समितिहरूको सहकारीकरण तथा यस्का प्रकृया र अनुभवहरू	१	
	३	WTO-SPS अन्तरगतका प्रावधानहरू तथा पशु स्वास्थ्य जोखिम विश्लेषणको अवधारणा	१	
	४	पशु उपचारमा प्रयोग भई आएका परंपरागत तथा स्थानीय औषधि तथा उपचार विधि	१	
६	१	कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धि निजामति सेवा ऐन तथा नियमावलीका मुख्य व्यवस्थाहरू	१	
	२	सहजिकरण सिप (बैठक) अन्तरकृया गोष्ठी छलफल Facilitation Skill	१	
	३	सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावलीका प्रमुख प्रावधानहरू तथा सो को कार्यान्वयन	१	
	४	बेरुजु न्यूनिकरण तथा फल्योर्ट सम्बन्धि व्यवस्था	१	
७	१	गाईभैसीमा बांभोपन तथा उल्टिरहने समस्या: यस्का कारणहरू तथा समाधान	१	
	२	मुल्य अभिवृद्धि श्रृंखलाको अवधारणा तथा सो को विश्लेषण (Value chain analysis)	१	
	३	मुल्य अभिवृद्धि श्रृंखलाको अवधारणा तथा सो को विश्लेषण (अभ्यास) (Value chain analysis)	१	
	४	बाखा श्रोत केन्द्र विकास (GRC) को अवधारणा, वर्तमान अवस्था र भविष्य गर्नु पर्ने कार्यहरू	१	
८	१	गाईको नश्ल सुधार कार्यक्रम (DCIP) को अवधारणा, वर्तमान अवस्था र भविष्य गर्नु पर्ने कार्यहरू	१	
	२	सहकारीको अवधारणा, नेपालमा सहकारीको विकासक्रम तथा सहकारी खेती कार्यक्रम	१	
	३	हिउदे तथा वर्षे घांस उत्पादन तथा उपयोग प्रविधि	१	
	४	तरल नाइट्रोजन तथा सिमेनको उचित भण्डारण तथा ह्याण्डलिङ	१	
९	१	चरन तथा पशु आहारा सम्बन्धि अनुसंधानका	१	

		सिफारिसहरू		
	२	पशुपंछी व्यवस्थापन तथा उपचारमा प्रयोग हुने उपकरण तथा औजारहरूको सर्भिसिड तथा हेरविचार (अवलोकन तथा अभ्यास)	१	
	३	पशुपंछी व्यवस्थापन तथा उपचारमा प्रयोग हुने उपकरण तथा औजारहरूको सर्भिसिड तथा हेरविचार (अवलोकन तथा अभ्यास)	१	
	४	पशु बधशाला तथा मासु जांच ऐनका प्रावधान तथा सो को कार्यान्वयनमा भएका प्रयासहरू	१	
१०	१	बहुबर्षिय घांस उत्पादन तथा उपयोग प्रविधि (कबुलियति वन कार्यक्रम अन्तरगत)	१	
	२	सहभागिमुलक योजना तर्जुमाको अवधारणा - CLDP Bottom-up planning विधि तथा सो को प्रयोग अनुभव) भाग १	१	
	३	सहभागिमुलक योजना तर्जुमाको अवधारणा - CLDP Bottom-up planning विधि तथा सो को प्रयोग अनुभव) भाग २	१	
	४	पशु स्वास्थ्य सम्बन्धि अनुसंधानका सिफारिसहरू	१	
११	१	नेतृत्व विकास ((Leadership)	१	
	२	अधिकार प्रत्यायोजन (Delegation)	१	
	३	उत्प्रेरणा (Motivation)	१	
	४	संझौता वार्ता सीप (Negotiation skills)	१	
१२	१	सहभागिमुलक ग्रामिण लेखाजोखा विधि तथा पशु सेवा योजना तर्जुमामा त्यसको उपयोग ढच्चउष्मर Participatory Rural Appraisal methods and tools)	१	
	२	सहभागिमुलक ग्रामिण लेखाजोखामा सामान्यतया: प्रयोग गरिने विधिहरू (exercise on PRA Tools)	१	
	३	जिन्सी व्यवस्थापन (Inventory Management)	१	
	४	पशु प्रजनन् तथा पशु आनुवांसिक श्रोत सम्बन्धि अनुसंधानका सिफारिसहरू (NARC, NARDF)	१	
१३	१	व्यवसायिक योजना तर्जुमाको अवधारणा तथा सो को विधि एवम् प्रकृया	१	
	२	व्यवसायिक योजना तर्जुमाको अवधारणा तथा सो को विधि एवम् प्रकृया	१	
	३	स्वच्छ दुध उत्पादन, ढुवानी र भण्डारणका विधि तथा सरोकारवालाहरूको भूमिका		
	४	प्रजननका लागि पालिएका वंगुरको व्यवस्थापनमा		

		सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरू		
१४	१	मासुका लागि पालिएका बंगुरको व्यवस्थापनमा सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरू	१	
	२	प्रभावकारी प्रस्तुतिकरण सीप (Basic platform skills)	१	
	३	दुधको परिक्षण (ईन्द्रिय जन्य, COB, Fat, SNF, Alcohol परिक्षण)	१	
	४	दुधको परिक्षण (ईन्द्रिय जन्य, COB, Fat, SNF, Alcohol परिक्षण)	१	
१५	१	Adult Learning Principles (वयस्कहरूको सिक्ने सिकाउने सम्बन्धि सिद्धान्त)	१	
	२	नेपालमा पशु अनुवांशिक श्रोत संरक्षण, सम्वर्धन तथा उपयोगको अवस्था तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरू		
	३	लेयर कुखुरा व्यवस्थापनमा सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरू		
	४	पशु स्वास्थ्य सम्बन्धि रणनीति तथा प्रमुख कार्यक्रमहरू	१	
१६	१	पशु पशुजन्य पदार्थ तथा उत्पादन सामाग्रीहरू आयात निर्यात नियमन तथा भेटेरिनरी निरिक्षण सम्बन्धि व्यवस्था	१	
	२	पशु रोग अन्वेषणमा नविनतम प्रविधिहरूको उपयोग	१	
	३	पशु विकासका रणनीति तथा प्रमुख कार्यहरू	१	
	४	वर्डप्लु नियन्त्रण आदेश, SOPs तथा नेपालमा वर्डप्लु नियन्त्रणको अनुभव	१	
१७	१	घांसेवालीको गुणस्तरीय वीड उत्पादन प्रविधि	१	
	२	घांसेवाली वीडको गुणस्तर परिक्षण (व्यवहारिक)		१
	३	समस्या विश्लेषण Logical Framework तालिकाको उपयोग	१	
	४	आयोजनाको अवधारणा पत्र लेखन र सोच तालिकाको उपयोग (Project concept notes/LF)	१	
१८	१	पशु रोग सूचना प्रणाली तथा इपिडिमियोलोजिकल रिपोर्टिङ	१	
	२	इपिडिमियोलोजिकल रिपोर्टिङमा सुधार गर्नु पर्ने बुंदाहरू	१	
	३	पशु जनस्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छताको अवधारणा र नेपालमा जुनोटिक रोगहरूको अवस्था	१	

	४	घांस उत्पादन तथा उपयोग सम्बन्धि बृत्तचित्र प्रदर्शन	१	
१९	१	जैविक सुरक्षाको अवधारणा, महत्व र सो को प्रभावकारी कार्यान्वयन	१	
	२	हर्ड हेल्थ म्यानेजमेन्टको अवधारणा तथा सो को प्रयोग	१	
	३	दुधालु गाई भैसीको आहारा व्यवस्थापन	१	
	४	दुधालु गाई भैसीको आहारा र खुराक हिसाव गर्ने अभ्यास	१	
२०	१	ब्रोइलर कुखुराको व्यवस्थापनमा सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरू	१	
	२	दुग्ध विकास नीति तथा रणनीति तथा संस्थागत जिम्मेवारी	१	
	३	प्रयोगशाला परिक्षणको लागि नमुना पठाउने तरिका र सुधार गर्नु पर्ने पक्ष	१	
	४	द्वन्द्व व्यवस्थापन	१	
२१	१	पशुपंछीमा प्रयोग हुने खोप उत्पादन, भण्डारण र खोप तालिका	१	
	२	मध्यावधि परिक्षा	१	
	३	सामुदायिक पशु विकास आयोजना पशु विमा तथा निजि पशु स्वास्थ्यकर्मी परिचालनको अनुभव		१
	४	विश्व पशु स्वास्थ्य संगठनको सदस्यता पश्चात सदस्य राष्ट्रको दायित्व तथा प्रतिवद्धताहरू र प्राविधिकको भूमिका	१	
२२	१	पशु आहारा सम्बन्धि नीति, रणनीति तथा प्रमुख कार्यक्रमहरू	१	
	२	पशु रोग अन्वेषणमा नविनतम प्रविधिहरूको उपयोग	१	
	३	पृष्ठपोषण दिने र लिने	१	
	४	विश्व व्यापार संगठन	१	
२३	१	बहुवर्षिय घांस उत्पादन तथा उपयोग प्रविधि CLDP अर्न्तरगत		
	२	मस्तिष्क मन्थन (Brain Storming)	१	
	३	प्रशासनिक दृष्टिकोण	१	
	४	पशु सेवा कार्यक्रमका अनुगमन तथा मुल्यांकन	१	
		पशु विकासका नीति, रणनीति तथा प्रमुख प्राथमिकताहरू (APP, Tenth Plan, TYIP) .	१	

२४	१	अवलोकन भ्रमण		१
	२	अवलोकन भ्रमण		१
	३	अवलोकन भ्रमण		१
	४	अवलोकन भ्रमण		१
२५	१	फिल्ड कार्य		
	२	फिल्ड कार्य		
	३	फिल्ड कार्य		
	४	फिल्ड कार्य		
२६	१	व्यक्तिगत कार्यको प्रतिवेदन तयारी		
	२	व्यक्तिगत कार्यको प्रतिवेदन तयारी		
	३	व्यक्तिगत कार्यको प्रतिवेदन तयारी		
	४	व्यक्तिगत कार्यको प्रतिवेदन तयारी		
२७	१	समूहगत कार्यको प्रतिवेदन तयारी		
	२	समूहगत कार्यको प्रतिवेदन तयारी		
	३	समूहगत कार्यको प्रतिवेदन तयारी		
	४	समूहगत कार्यको प्रतिवेदन तयारी		
२८	१	व्यक्तिगत प्रतिवेदन प्रस्तुती		
	२	व्यक्तिगत प्रतिवेदन प्रस्तुती		
	३	व्यक्तिगत प्रतिवेदन प्रस्तुती		
	४	व्यक्तिगत प्रतिवेदन प्रस्तुती		
२९	१	समूहगत प्रतिवेदन प्रस्तुती		
	२	समूहगत प्रतिवेदन प्रस्तुती		
	३	समूहगत प्रतिवेदन प्रस्तुती		
	४	अन्तिम परिक्षा		
३०	१	तालीमको समग्र मुल्यांकन		
	२	तालीमको समग्र मुल्यांकन		
	३	तालीमको समग्र मुल्यांकन		
	४	तालीमको समग्र मुल्यांकन र प्रमाणपत्र वितरण		

सहायकस्तरः
पशु आनुवंशिक श्रोत, संरक्षण तथा उपयोग तालीम

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	सेशन	विषय	सेशन	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१				
	१	तालीमको उदेश्य र सहभागीहरुको अपेक्षा संकलन	१	
	२	कृषि जैविक विविधताको आवश्यकता, अवधारणा, महत्व र विद्यमान अवस्था बारे जानकारी (कृषि तथा पशु जैविक श्रोतको सम्बन्धमा)	१	
	३	कृषि जैविक विविधता सम्बन्धि राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संधीहरु (WTO/TRIPS/IPR/ABS)	१	
	४	पशु जैविक विविधताको परिचय र हालको अवस्था	१	
२	१	संरक्षणको दृष्टिकोणले पशुहरुको किसिम तथा जातको बर्गीकरण गर्न अवलम्बन गर्ने तरिकाहरु	१	
	२	आर्थिक दृष्टिकोणले उपयोगी एवं लोपोन्मुख पशुका जातहरुका विवरण	१	
	३	अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा निर्धारित कार्य योजना (Global plan of action) कार्यान्वयनको लागि लगानीको रणनीतिहरु	१	
	४	लोपोन्मुख पशु जात तथा किसिमको संरक्षण गर्ने तरिका तथा रणनीतिहरु	१	
३	१	आर्थिक दृष्टिकोणले उपयोगी लोपोन्मुख पशु जातको संरक्षण, विकास तथा मुल्य अभिवृद्धि गर्ने तरिकाहरु	१	
	२	समुदायमा आधारित दीगो पशु आनुवंशिक विविधताको संरक्षण गर्ने सर्वोत्तम उपायहरु	१	
	३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियपशु आनुवंशिक विविधताका नीतिहरु तथा रणनीतिहरु र अवलम्बन गरिने कानुनी संयन्त्र	१	
	४	दीगो रूपमा पशु आनुवंशिक विविधताको विकास तथा उत्पादकत्वमा बृद्धि गर्न पशु प्रजननका रणनीतिहरु	१	
४	१-४	फिल्ड भ्रमण		४

५	१	पशु आनुवंशिक श्रोतको व्यवस्थापन गर्ने कला, तरीका तथा आधारहरु	१	
	२	स्वदेशिय पशु आनुवंशिक विविधताको सूचना संकलन तथा जलवायु परिवर्तनले पार्ने प्रभाव र अनुकुलका प्रयासहरु	१	
	३	पशु आनुवंशिक श्रोत संरक्षणका संचालित कार्यक्रमहरुको लेखाजोखा अभ्यास		१
	४	पशु आनुवंशिक श्रोत संरक्षणका संचालित कार्यक्रमहरुको लेखाजोखा अभ्यास		१
६	१	पशु आनुवंशिक श्रोत संरक्षणका संचालित कार्यक्रमहरुको लेखाजोखा अभ्यासबाट प्राप्त निचोडको प्रस्तुती		१
	२	पशु आनुवंशिक श्रोत संरक्षणका संचालित कार्यक्रमहरुको भिडियो प्रदर्शन		१
	३	पशु आनुवंशिक श्रोत संरक्षणका संचालित कार्यक्रमहरुको लेखाजोखा अभ्यास		१
	४	तालीमको मुल्यांकन तथा समापन		

Junior Technician's level:
Animal Genetic Resource Conservation
and Utilization Training

Training duration: 1 weeks	Training working days: 6
Total session: 24	Session duration: 1.5 Hour

Day	Session	Topics	Session	
			Theory	Practical
1			Theory	Practical
	1	Registration, Pre-test and Training objective	1	
	2	Concepts of Convention on Biodiversity	1	
	3	Funding strategic for the implementation of global plan of action for AnGr.	1	
	4	Domestic animal biodiversity information system and livestock diversity and climate change.	1	
2	1	Introduction to animal biodiversity and current status of In-situ strategic and planning.	1	
	2	Management of AnGR (community based management, best practices, incentives measures for sustainable use and conservation of agro-biodiversity).	1	
	3	Concept, importance and status of agro-biodiversity (Linking between animal and plant genetic resources).	1	
	4	Methods of categorizing species/breeds in relation to conservation.	1	
3	1	Description of endangered and economically important species/breeds	1	
	2	National and international policies, laws and initiatives for AnGR policies including approaches and legal framework	1	
	3	Practical Exercise for implemented activities on AnGr		1
	4	Practical Exercise for implemented activities on AnGr		1
4	1	The global plan of action for animal genetic resources including 4 strategic priority areas and implementation and financing of global plan of action for AnGR	1	
	2	Programs for maintaining/improving the productivity of different AnGR including breeding	1	

		strategic for sustainable management of AnGR		
	3	Programs for maintaining/improving the productivity of different AnGR including breeding strategic for sustainable management of AnGR	1	
	4	Program under DLP for AnGr conservation	1	
5		Field Visit Program		4
6	1	The National plan of action for animal genetic resources including 4 strategic priority areas and implementation and financing of National plan of action for AnGR	1	
	2	Methods/strategies for conservation of endangered species/breeds	1	
	3	Methods/strategies for conservation and improvement of economically important species/breeds (including value addition, promotional activity etc	1	
	4	The state of the art in the management of animal genetic resources (Methods for characterization of AnGR, Methods for genetic improvement, methods for economic valuation of AnGR, Methods for conservation)	1	
		Post-test and Certification		

Junior Technician's level:
Veterinary Field Epidemiology Training

Training duration: 1 week	Training duration: 1 week
Total session: 24	Session duration: 1.5 Hr.

Day	Session	Topics	Session	
			Theory	Practical
1		Registration and Pre test		
	1 & 2	Importance of Epidemiology, its definition and Terminologies Used in Epidemiology <ul style="list-style-type: none"> ▪ (Agent, Host, Vector, Vehicle, Carrier, Case, Case definition, Rate, Ratio, Proportion, Morbidity rate, Mortality rate, Case fatality rate, Attack rate, Risk factor, Disease reporting, Flash reporting, Incubation period) 	2	
	3	Basic Concepts of Epidemiology <ul style="list-style-type: none"> ▪ Definition of Epidemiology ▪ Epidemiological Triad Iceberg Principle of Disease Terminologies Used in Epidemiology	1	
	4	Patterns of Disease (Sporadic, Endemic, Epidemic, Pandemic) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Temporal and Spatial Patterns of Disease ▪ Concept of Prevalence and Incidence 	1	
2	1	Types of Epidemiological Studies <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriptive ▪ Analytical ▪ Experimental 	1	
	2	Outbreak Investigation <ul style="list-style-type: none"> ▪ Definition of Outbreak ▪ Why to conduct it? ▪ Steps in Outbreak investigation 	1	
	3	Basics of Cause and Effects (Causation) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Basics of Risk Analysis 	1	
	4	Sampling <ul style="list-style-type: none"> ▪ What is sampling? ▪ Population, Target Population, Sample Population ▪ Types of Sampling a. Probability sampling b. Non-probability sampling 	1	

3	1	Surveillance of Livestock Disease <ul style="list-style-type: none"> ▪ Definition of Surveys, Monitoring and Surveillance ▪ When to conduct Survey, Surveillance? ▪ Types of Surveillance <ul style="list-style-type: none"> a. Active, Passive b. Clinical, Sero-surveillance, Laboratory etc 	1	
	2	Questionnaire <ul style="list-style-type: none"> ▪ What is Questionnaire? ▪ Types of Questionnaire ▪ Designing Questionnaire ▪ Filling Questionnaire 	1	
	3 & 4	Filling Formats <ul style="list-style-type: none"> ▪ Surveillance formats ▪ Epidemiological case sheet ▪ Disease reporting format 	1	1
4	1	Participatory Disease Surveillance <ul style="list-style-type: none"> ▪ Definition and its importance ▪ Types of PDS <ul style="list-style-type: none"> a. Semi-structured Interviews ▪ Ranking and Scoring : Simple ranking, Pair-wise ranking, Proportional piling, Matrix scoring 	1	
	2	Participatory Disease Surveillance... Types of PDS.... <ul style="list-style-type: none"> b. c. Visualization Tools : Seasonal calendar, Participatory mapping, Time line, Transect walk 	1	
	3 and 4	Data Analysis using simple descriptive tools like Bar, Pie, Line diagrams		2
5	1-4	Field Work Divide into 2 groups <ul style="list-style-type: none"> ▪ 1st group: Outbreak investigation and filling forms in the field ▪ 2nd group: Practice to apply any of the PDS tools in the field (Finalize the tools to be used before going to field) 		4
6	1 st half	Preparation for group presentation		2
	2 nd half	Presentation of the field work		2
		Post test and Certification		

सहायकस्तर:
जैविक सुरक्षा तालीम (३ दिने)
(Bio-security)

तालीम अवधि:	३ दिने	तालीम कार्य दिन:	३
जम्मा सेशन संख्या:	१२	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

क्र.सं.	विषय	कक्षा	
		सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१.	जैविक सुरक्षाको अवधारणा, महत्व र मापदण्डहरू	१	
२.	पंक्षी फार्ममा जैविक सुरक्षा अपनाउने विधिहरू	१	
३.	पंक्षी ढुवानी तथा पंक्षी बजारमा जैविक सुरक्षा व्यवस्थापन	१	
४.	पंक्षी वधशाला तथा मासु पसलको जैविक सुरक्षा व्यवस्थापन विधि	१	
५.	अवलोकन भ्रमण: (क) पंक्षी फार्म व्यवस्थापन (ख) पंक्षी बजार व्यवस्थापन (ग) पंक्षी वधशाला र मासु पसल व्यवस्थापन		४
६.	मरेको र मारिएको पंक्षीहरू तहलगाउंदा तथा नष्ट गर्दा ध्यान पुऱ्याउनु पर्ने व्यवस्थापन विधि	१	
७.	नमूना संकलन गर्दा र प्रयोगशालामा नमूना परिक्षण गर्दा अपनाउनु पर्ने होसियारी	१	
८.	अवलोकन भ्रमणबाट प्राप्त सूचनाहरूको छलफल, विश्लेषण निष्कर्ष र प्रस्तुती		२

सहायकस्तर:

बाखा श्रोत केन्द्र अभिमुखीकरण तथा तथ्याड व्यवस्थापन तालीम

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	सेशन	छलफलका बुंदाहरु	कक्षा	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१.	१.	सहभागीहरुको दर्ता, अपेक्षा संकलन र तालीमको उदेश्य वारे	१	-
	२.	बाखा श्रोत केन्द्रको अवधारणा	१	-
	३.	बाखा उत्पादनको लागि नश्ल सुधार	१	
	४.	नश्ल सुधारका Tools : छनौट (Selection) र प्रजनन तरिका (Mating methods), Inbreeding र Inbreeding नियन्त्रणका उपायहरु	१	
२.	१	नश्ल सुधारका Tools : Cross breeding, Grading up, बाखाको नश्ल सुधारमा उपयुक्त Tools	१	-
	२	छनौट प्रकृयाबाट नश्ल सुधार	१	
	३	नश्ल सुधारमा समुदायको भूमिका	१	
	४	तथ्याड संकलन	१	
३.	१, २	तथ्यांक व्यवस्थापनको Software संचालन प्रकृया		२
	३, ४	कम्प्युटरमा Data entry format तयारी तथा अभ्यास		२
४.	१, २, ३, ४	कम्प्युटर Software operation प्रदर्शन	-	४
५.	१, २, ३, ४	कम्प्युटरमा तथ्यांक व्यवस्थापन अभ्यास	-	४
६	१, २	Software utility services		२
	३	समुदायमा प्रजनन व्यवस्थापन	१	
	४	पृष्ठपोषण, तालीमको मुल्यांकन र समापन	१	

सहायकस्तर:
प्रयोगशाला प्रविधि तथा व्यवस्थापन तालीम
(Laboratory Technique and Management)

तालीम अवधि:	३५ दिने	तालीम कार्य दिन:	३०
जम्मा सेशन संख्या:	१२०	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	सेशन	छलफलका बुंदाहरु	कक्षा	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१.	१.	सहभागीहरुको दर्ता, पूर्व परीक्षा र प्रयोगशालाको महत्व र नेपालमा प्रयोगशाला कार्यको बर्तमान स्थिति बारे जानकारी	१	-
	२.	परजिवी रोग अन्वेषणको लागि उपलब्ध विभिन्न प्रविधि बारे	१	-
	३.	प्रयोगशाला सामग्रीहरुको स्याहार संभार र व्यवस्थापन (Laboratory equipments handling and management)	-	१
	४.	प्रयोगशाला सामग्रीहरुको स्याहार संभार र व्यवस्थापन (Laboratory equipments handling and management)	-	१
२.	१	प्रयोगशाला जैविक सुरक्षा (Biosafety)	१	-
	२-३	प्रयोगशाला जैविक सुरक्षा (Biosafety)	-	२
	४	माईक्रोस्कोप हेण्डलिंग (Microscope handling)	-	१
३.	१	माईक्रोस्कोप हेण्डलिंग (Microscope handling)	-	१
	२-४	प्रयोगशाला परिक्षण कार्यको लागि आवश्यक Reagents and chemicals बारे जानकारी र बनाउने तरिका	-	३
४.	१-४	निर्मलीकरण (Sterilization) सैद्धान्तिक र व्यवहारिक ज्ञान	-	४
५.	१-३	गोबर, पिसाव, स्कीन स्क्रैपिंग्स, रगतको नमूना संकलन, संरक्षण र पठाउने विधि	-	३
	४	गोबर परिक्षणको लागि Chemical reagents तयार गर्ने	-	१
६.	१-४	गोबर परिक्षण गर्ने	-	४
७.	१-४	गोबर परिक्षण गर्ने	-	४
८.	१-४	रगत परिक्षणको लागि द्रियियम कभच बनाउने र परिक्षण गर्ने	-	४
९.	१-४	रगत परिक्षणको लागि द्रियियम कभच बनाउने र परिक्षण गर्ने	-	४
१०.	१	KOH/NaOH प्रयोग गरि नमूनालाई Microsope मा परिक्षण गर्ने	-	१

	२-३	Staining technique	-	२
	४	रक्त परजिवी परिक्षणको लागि Blood smear बनाउने तरिका	-	१
११.	१-२	Blood smear लाई जिम्सा तरिकाबाट परिक्षण गर्ने	-	२
	३-४	पिसाव परिक्षण (Urine test) र Result interpretation	-	२
१२.	१	रोगी पशुपंक्षीबाट स्वाव (Swab) विधिबाट नमूना संकलन र संरक्षण गर्ने विधि	-	१
	२-३	सेरोलोजिकल परिक्षण (Serological test)	-	२
	४	सेरोलोजिकल परिक्षण (Serological test)	-	१
१३.	१-३	पि.पि.आर.रोगको परिक्षण	-	३
	४	दूध परिक्षण (Milk test)	-	१
१४.	१-२	दूध परिक्षण (Milk test)	-	२
	३-४	जीवाणु परिक्षण (Bacterial test) को लागि मेडिया तयार गर्ने	-	२
१५.	१	जीवाणु परिक्षण (Bacterial test) को लागि मेडिया तयार गर्ने	-	१
	२	Bacterial culture गर्ने तरिका	-	१
	३	Bacterial culture लाई परिक्षण गर्ने	-	१
	४	Mid Term Examination	१	-
१६.	१-२	Bacterial culture लाई परिक्षण गर्ने	-	२
	३-४	Drug sensitivity test	-	२
१७.	१	फंगस परिक्षण (Fungal test) को लागि मेडिया तयार गर्ने	-	१
	२	Fungal culture गर्ने	-	१
	३-४	Fungal culture लाई परिक्षण गर्ने	-	२
१८.	१	आधुनिक परिक्षण प्रविधि बारे जानकारी	-	१
	२	पोष्टमार्टम (Postmortem) विधि	-	१
	३-४	पोष्टमार्टम (Postmortem) विधि	१	१
१९.	१	प्रयोशालामा अभिलेख (Laboratory record) राख्ने तरिका	१	-
	२	ईपिडिमियोलोजी (Epidemiology)- रेकर्डिङ र रिपोर्टिङ	१	-
	३	ईपिडिमियोलोजी (Epidemiology)- रेकर्डिङ र रिपोर्टिङ	-	१
	४	Epidemiological investigation method	१	-
२०.	१-२	नेपालमा पाईने Zoonotic रोग बारे जानकारी	१	१
	३-४	रेबिज (Rabies) परिक्षण	-	२
२१	१-४	बाखाको पि.पि.आर. रोग परीक्षण सैद्धान्तिक र व्याहारिक ज्ञान	१	३
२२.	१	Endemic diseases बारे जानकारी	१	-
	२-४	बर्ड फ्लु रोगको परीक्षण	-	३

२३.	१-३	बायोकेमिकल (Biochemical) परीक्षण गर्ने	-	३
	४	हिस्टोप्याथोलोजिकल परिक्षण गर्ने (Histopathological test)	१	-
२४.	१-३	हिस्टोप्याथोलोजिकल परिक्षण गर्ने (Histopathological test)	-	३
	४	प्रशिक्षार्थीहरुले चाहेको विषयमा छलफल	१	-
२५.	१-४	प्रशिक्षार्थीहरुले चाहेको विषयमा छलफल	४	-
२६.	१-३	प्रशिक्षार्थीहरुले चाहेको विषयमा छलफल	३	-
	४	Final Examination	१	-
२७.	१-४	फिल्ड अध्ययन कार्य	४	-
२८.	१-४	फिल्ड अध्ययन तयारि	४	-
२९.	१-४	फिल्ड कार्य प्रस्तुति	४	-
३०.	१-४	Practical and viva	४	-
		जम्मा:	३७	८३

सहायकस्तर:
प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालीम (सीप विकास)
(Trainer's Training- Skill Development)

तालीम अवधि:	१ हप्ते	तालीम कार्य दिन:	६
जम्मा सेशन संख्या:	२४	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

दिन	सेशन	छलफलका बुंदाहरु	कक्षा	
			सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१.	१.	सहभागीहरुको दर्ता, परिचय अपेक्षा संकलन, विषयबस्तर बारे जानकारी, Icebreak	१	-
	२.	तालीम के हो ? किन र तालीमका प्रकार र सफलताका आधारहरु	१	-
	३.	प्रभावकारी प्रस्तुतीको विकास गर्ने	१	
	४.	विषयबस्तुको साधारण उद्देश्य र विशिष्ट उद्देश्य तयार गर्ने	१	
२.	१	मौखिक प्रश्न गर्ने	१	-
	२	कार्यसम्पादन विधि तयार गर्ने	१	
	३	दृष्य सामग्रीहरु निर्माण गर्ने	१	
	४	दृष्य सामग्रीहरु निर्माण गर्ने		१
३.	१	पृष्ठपोषण लिने दिने	१	
	२	विषय बस्तुमा प्रवेश गर्ने, दृष्यात्मक प्रवचन गर्ने	१	
	३	सीप प्रदर्शन गर्ने	१	
	४	पाठ योजना तयार गर्ने	१	
४.	१	प्रौढ सिकाई (Adult Learning)	१	
	२	सिकने सिकाउने प्रकृयाको सिद्धान्त (Principles of teaching learning process)	१	
	३	प्रस्तुतीकरणको लागि तयारी	-	१
	४	प्रस्तुतीकरणको लागि तयारी	-	१
५	१	प्रस्तुतीकरणको लागि तयारी	-	१
	२	प्रस्तुतीकरणको लागि तयारी		
	३	प्रस्तुतीकरणको लागि तयारी	-	१
	४	प्रस्तुतीकरणको लागि तयारी		
६	१	प्रस्तुतीकरणको लागि तयारी		
	२	प्रस्तुतीकरणको लागि तयारी	-	१
	३	प्रस्तुतीकरणको लागि तयारी		
	४	प्रस्तुतीकरणको लागि तयारी		

सहायकस्तरः
समूह सहकारीकरण तालीम

तालीम अवधि:	६ दिने	तालीम कार्य दिन:	५
जम्मा सेशन संख्या:	२०	प्रति कक्षा अवधि:	१.५ घण्टा

क्र.सं.	विषय	कक्षा	
		सैद्धान्तिक	व्यवहारिक
१.	सहभागीहरुको दर्ता, परिचय अपेक्षा संकलन, विषयबस्तर बारे जानकारी, Icebreak	१	
	सहकारीको अवधारणा, उद्देश्य र सिद्धान्तहरु	१	
	सहकारीका फाइदा तथा बेफाईदाहरु	१	
	समूहलाई सहकारीमा लान किन आवश्यक छ? सहकारीकरणको प्रकृया	१	
२.	सहकारीको वैधानिक संरचना र कार्यतन्त्र	१	
	नेपालमा सहकारीको अवस्था र प्रकार	१	
	सहकारी ऐन , नियमावलिमा भएका महत्वपूर्ण बुंदाहरु	१	
	सहकारीको मुल्य, मान्यता र संगठनात्मक संरचना	१	
३.	सहकारी तथा समूह मार्फत आवश्यक सेवाको व्यवस्थापन	१	
	श्रोत परिचालन -वचतको अवधारणा	१	
	ऋणका आधारभूत सिद्धान्त र धितो जमानत	१	
	ऋण लगानीमा जोखिम कम गर्ने तरिका	१	
४.	सहकारीको योजना तर्जुमा,कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मुल्याङ्कन	१	
	प्रगति प्रतिवेदन र तयारी अभ्यास		१
	बर्षिक बजेट र तयारी अभ्यास		२
	सम्पर्क समन्वय र सहकारीको दिगोपनका आधारहरु	१	
५.	नेपालमा पशु तथा पशुजन्य पदार्थहरुको बजार स्थिती , समूह माफृत बजार व्यवस्थापन	१	
	पशु विमाको आवश्यकता तथा महत्व एवं विमाका प्रकारहरु र पशु विमा प्रकृया	१	
	तालीम मुल्याङ्कन , समापन र प्रमाणपत्र वितरण	१	